X. évfolyam. Arad, 1895. December 3. Kedd. 277-ik szám.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG: Az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában, földszint. Kéziratokat nem adunk vissza.
Telefon-szám: 151.

ELŐFIZETÉS: Helyben 1 évre 12 frt, 1/2 évre 6 frt, 1/4 évre 3 frt, 1 hóra 1 frt. — Vidéken 1 évre 14 frt, 1/2 évre 7 frt, 1/4 évre 3 frt 50 kr, 1 hóra 1 frt 20 kr.
HIRDETÉSEK: 6-hasábos petit sor egyszer 10 kr, minden következőnél 8 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Nyilttér sora 20 kr.

KIADÓ-HIVATAL: ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG (az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.)
Telefon-szám: 151.

A keresetlen maszlag.

Arad, december 2.

A parlament költségeinek előirányzati vitájánál a vörös jezsuiták, a kik egyszersmind a nyilvánvalóvá lett és már többé nem is tagadott agyonbeszélési taktikának a tervezői és rendezői, egész sorát a határozati javaslatoknak hozták inditványba, melyek mind oda lyukadnak ki, hogy a képviselői mandatumokat a maguk számára biztositsák. Szegény ország! ugyan mi lenne belőle, ha a Bartókok, Polonyiak, s a hozzájuk hasonló politikai kétéltűek jutnának az ország törvényhozó testületében a döntő szerepre s talán még kormányra is?

De hát egyelőre nem is ez az ő czéljuk; sokkal szerényebb az, s nem terjed egyébre, minthogy a tisztességes embereknek a mandátum vállalást nehezitsék, s igy a saját megválasztatásuk esélyeit azzal is öregbitsék, hogy az elárvult nép jobbak hiján majd rájuk fanyalodik.

Az egyiknek — a szélbali Herkópáter, a Bolondistók klerikális szerkesztőjének — az óhajtása sem több, sem kevesebb, minthogy a parlamenti beszédek államköltségen kinyomassanak s nyilvánossá tétessenek. Igen is volt idő, midőn a diétán mondott beszédeket nem volt szabad közzétenni. De akkor az ellenzék egy *Kossuth* vezetése alatt valóban hazafias volt; az általuk hirdetett igék a szabadság, a felvilágosodottság a nemzeti nagyság posztulátumait hirdették. Akkor lelkes fiatal emberek állottak össze s ezen beszédeket a politikai üldöztetés és börtönöztetés koczkáztatásával sokszorositották s terjesztették; és bár a reakczió szigoruan megtorolta hazafias munkájukat, annak még is sikere lett, mert évek multán ama dicső elvek megvalósultak. Ma ugyanannak a reakczionárius irányzatnak nyomoruságos álczázott epigonjai követelik, hogy népbutitó és bolonditó beszédeiket, melyek a felvilágosodottság és szabadelvüség ellenni kifakadásoktól, a legtisztességesebb hazafiak s a közélet előharczosai ellen emelt vádak s rágalmaktól hemzsegnek, államköltségen kinyomassák és terjeszszék. Egészen a butaságig komikus naivitás ez, kivált ha az ember elgondolja, hogy miért követelik a beszédjeik kinyomatását most, midőn a legkorlátlanabb sajtószabadság uralkodik? Bizony nem egyébért, hanem csak azért, mert undorral fordul el minden jó izlésü ember az ő korcsmába való handabandáiktól és piszkolodásaiktól, s nem akad lap, még az ellenzékiek közül sem, amely azt a szóba foglalt maszlagot kinyomtassa. Ismételjük, hogy még a saját ellenzéki lapjaik is csak szük kivonatokat közölnek pártfeleik beszédeiből, nem azért, mintha nem illenék párttaktikájukba bele az, amit szájuk ize szerint beszélnek, hanem azért, mert többé-kevésbbé az ő olvasóikra is kénytelenek tekintettel lenni, s igen jól tudják, hogy ezek pártolják bár az öblös száju fenegyerekek gyalázkodásait, de *nem szeretik olvasni*, mert azok csak félig müvelt embernek is — bármi párthoz tartozzék — sértik a jó izlését. Igy marad árván és hallatlanul az a piaczra dobott maszlag, melyet oly szivesen szeretné az obstruáló czimborasága államköltségen a választók egészséges lelkületét megmételyezni.

Mondanunk sem kell, hogy a bőbeszédü farizeusoknak szörnyen tetszik ez az inditvány, első sorban *Apponyi* Albert grófnak, ki a mai beszédében melegen pártolta azt. Persze, ha a világ még arról sem hall, hogy ő nap-napután mit papol, akkor ugyan az ő egész dicsősége buborékká válik s *gondviselésszerü* alakja végképen skartba jő; mert hiszen eddigi hosszas parlamenti pályáján sem tett egyebet, mint — beszélt, és negyedszázados államférfiui (?) müködésének összes eredménye nem több mint egy kötet — *beszéd*, mely az igazság és egyenes józan gondolkozás elvének leginkább megfelel akkor, ha — olvasatlan marad.

Nagyon is udvariasan és simán bánt el a Vatikán patkányaival báró *Bánffy* Dezső miniszterelnök, midőn a beszédek kinyomatását követelő inditvány *kivihetetlenségére* utalt. Megmondhatta volna nekik, hogy a leg őrületesebb erkölcstelenség volna, ha olyan beszédeket, melyeknek már elmondásával az illetők a parlament idjét és az ország pénzét gyalázatos czélzatossággal rabolják, ha ugyanakkor ezen beszédeket az állam saját költségén ki is nyomatná.

Nem ugy drága urak! Keressetek előbb vevő közönséget annak a maszlagnak, melyet piaczra dobtok, akkor talán majd akadnak másodelárusitók is.

Az „Aradi Közlöny" tárczája.

Juon.

Irta: Gaerzy Mihály.

Valamelyik csendes határszéli kis faluból került az ezredünkhöz Juon, ahól a nyárutói hónapokban már köd uszkál a házak fölött s ahol csak annyit tudnak az ott lakó emberek, hogy minden reggel kelet felől föl jön a nap, alkonyatkor pedig leszáll az őserdőktől boritott hegyek mögé. Valamint azt, hogy ha az áldozó nap vörös fénye átsziláinkol az évszázados bükkfák lombjain, pihenőre kell térni, hogy másnap ujuk erővel foghassanak az erdőirtás verejtékes munkájához.

Ennél többet ő sem ismert az életből. Lelkének vágyai nem szárnyaltak tovább az utolsó vályogháznál s a felhőkbe nyuló hegygerinczénél, honnan fenséges látványt nyujtottak a távoli havasok, melyekben ha megtört a napsugár, a fehér hópalástok káprázatos fényben tündököltek a hajlani látszó levegőég tiszta kéksége alatt.

És ez az egyszerü, csendes falu, az ő sajátos alvó életével ugy a lelkéhez nőtt a fiatal oláh finnak, hogy nem tudott megválni tőle. Csendes éjszakákon, mikor hangtalanság borult a tágas kaszárnyaszobákra, ő visszaszökött lelkével a zsuptődeles, apró házak közé, s végig járta minden zugát a völgyben nyugvó csendes falunak. Néha találkozott is ott valami ismerősével s ekkor az ő nem értett, anyanyelvén szomoru panaszba fogott.

A katonák, kik a siró, nyöszörgő hangra fölriadtak álmukból, ilyenkor suttogva adták egymásnak a szót:

— Almodik! .... bizonyosan otthon van megint.

És Juon álmodott szépeket; otthon volt; a lelke pedig megtelt boldogsággal. Reggelre azonban, mikor szétfoszlottak az álomképek, ujra az a mélázó, magábavonult bánatos fiu volt, mint berukkolásának első napjaiban. A szemei mintha könnyekkel lettek volna tele, örökre olyan bágyadt fényben csillogott, az ajkát pedig olykor görcsösen összeránt otta, hogy valahogy ki ne törjön rajtok az elfojtott keserüség.

Az emberek, kik egy szobában végezték vele a durva katonamunkát, eleintén gunyolták az elborult lelkü fiut, később azonban, mikor látták, hogy a heczczelődéssel nem tudják komorságából kiverni, vigasztalóan kezdtek beszélgetni vele.

— Juon, te bolondos Juon, hiszen még csak másfél esztendőd van, azután haza jösz — mi is haza megyünk.

A fiu ilyenkor földerült egy percre, s mintha vidámság szállta volna meg, tört magyarsággal élénken mondta utána:

— Igen, Juon haza megy, te is haza megy.

Azután hamarosan ujra csak visszaesett apatiájába.

. . . Igy teltek a napok. Tavasz nyiltával, mikor lomb fakadt a kaszárnyaudvar gömbakáczain, már olyan volt Juon, mint az alvajáró. Meg volt teljesen törve. Sovány volt. A bő katona nadrág csak ugy libegett lábszárain, a szemei, az arcza be voltak esve, és megsárgulva, mint valami sulyos betegé, aki most kelt ki a kórágyból.

Egy napon ki volt merülve, hogy még az akaratereje is megtört. Gyakorlat közben kilépett a sorból s oda vánszorgott a vezénylő tiszt elé:

— Főhadnagy ur jelentem alásan, nem birok menni — jelentette szomoru hangon, melyből most valami végtelen nagy fájdalom rezgett ki.

— Mi bajod — kérdezte a főhadnagy.

— Nem tudom — felelt vállatvonva.

— Beteg vagy?

— Nem vagyok főhadnagy ur.

— Olyan nyilt, őszinte szivü volt ez a vézna kis oláh fiu, hogy még hazudni sem tudott. Nem engedte a leikiismerete. Pedig beteg volt, nagyon beteg. Csakhogy ő maga sem tudta a betegségét. A lelki fájdalmat, mely szemlátomást fogyasztotta az egészséges testet, nem tartotta betegségnek. Azt az előt-

BELFÖLD.

Az indemnitási törvényjavaslat, mint értesülünk, csütörtökön kerül a képviselőházban napirendre. A törvényjavaslat tárgyalása szombatig minden valószinüség véget ér s a ház tagjai a jövő hét elején karácsonyi szünidőre szét fognak oszolhatni.

Bánffy Dezső báró.

Irta: Nyáry Gyula dr.

A gunynak, rágalomnak, kicsinylésnek és gorombaságnak egész tüzesője hullt reá a sajtóban s a parlamentben, mióta Magyarország miniszterelnöke. Tizedrangu ellenzéki politikusok beszélnek magas lóhátról vele. Még Ugron Zoltán (Hermann Ottó „muzeumi objektuma") is majd kibujik a bőréből harczias kedvében, mintha valami nagy tavassi rügy volna, mely tudja, érzi, hogy a vizaknai mandátum napsugarától nem lesz ideje teljes virággá nyilni ki. Le kell hullni a parlament fájáról még bimbókorában . . .

Okos ember tisztában van azzal, hogy az ellenzék csak taktikázik, mikor az ország közvéleményének szuggerálni akarja, hogy a miniszterelnök nagyon kis ember. Ha igazán oly nagyon kis embernek tartanák, a hogy elhitetni szeretnék, nem törnének rá teljes erővel. Agyukkal nem szokás verebekre lövöldözni. A rozsdás ellenzéki mozsarak és ostromágyuk iszonyu tüze elárulja, hogy az ellenzék sziklafalra lövöldöz, szilárd bástyájára a szabadelvüpártnak. A nagy távolságból való ágyuzásbol hibás dolog volna az ellenzéki pártok friss harczi kedvére következtetni. Hisz reszketnek, mint a nyárfalevél annak a pillanatnak a gondolatától, mikor az uj képviselőválasztások elkeseredett szuronyrohamában szemtől szembe kell állani a „gyönge" kabinettel. A nagy harczikedv, a parlamenti obstrukczióra való hajlam, a sápadt arczu félelem takarója csak.

Nos, hát Bánffy báró kiállotta a tűzkeresztséget, de kereszttüzbe nem jutott soha a budget vita elkeseredett harczaiban. S ha az ellenzék összes hadizsákmánya egy mondattani botlás, olyan, a minőt ezrivel kapunk nemcsak szónokaink, hanem egyik-másik modern „remekirónk" irataiban is, ha minden diadaljelvénye egy szerencsésen megcsipett erdélyi tájszólás; ha — egy szóval — a hires gravaminalis kurucpolitika a nyelvtani hibák dióhéjjába elfér (mint a hamupipőke csalánszövetü, aranyos ruhája), — akkor rendben van az ország szénája, s a kormányválságok Sipkaszorosában „mindes csöndes" . . .

Egyik bécsi hivatalos ujság budapesti levelezője meglepő nyiltsággal azt irja. hogy a Bánffykabinet immár elveszitette átmeneti jellegét, s hogy a párt ma már egyhangu lelkesedéssel követi vezérét, bár egy része a pártnak sok ideig „tartózkodó és várakozó" álláspontra helyezkedett Bánffy Dezső báróval szemben.

Lehet, hogy ez igy van. A Bánffy báró széditő karrierje a politikai élet csodái közül való. Hirtelen bukkant fel a beszterce-naszódi-vizekből, mint valami tüzhányó. Tegnap még csak azok ismerték, a kik közelében éltek; ma már az ország határain tul is meglátszik tüze, lángolása és a föld remegésén megérzeni erejét, hatalmát.

Kevesen ismerték a pártban, s akik ismerték, borus aggodalommal teltek el. Mert amibe beletört a Wekerle kése, hogy birja meg az uj kabinet, a vállaira nehezedő nagy feladatokat?

A siker, az eredmény hamar szerez hiveket és barátokat a politikában. A közönyös nézősereg könnyen pártját fogja annak, a ki megállja helyét és erősnek bizonyul. Bánffy báró hivei és politikai barátai hógörgetek módjára növekednek ezentul, hogy a kezdet nehézségein szerencsésen átesett.

Mert a politikai renomé is olyan, mint a pénzszerzés, melyben az első ezer forintot legnehezebb összeszedni. Az ezrekből magamagától meggyülik a millió. A Pol. Corr. tudósitása már ugy mutatja be a miniszterelnököt, mint a Tisza és Wekerle féle szabadelvüpárti milliós örökség boldog birtokosát. Természetes, hogy ez a dolog imponál, hogy sok megtért politikusnak és hirlapirónak fejébe megy ide-oda a — késő lelkesedés.

De hát jobb későn, mint soha. A kik eddig félreálltak a munkából, azok se gonosz szándékból tették. Egyszerüen a csillagászati ismeretük volt fogyatékos. Attól féltek, hogy időnap előtt leáldozik a kabinet napja, hogy hamarább alkonyodik Bánffy bárónak, mint gondolnák. Most már lelkesednek ők is, mióta valószinünek látják, hogy az uj képviselőválasztások szántóföldjére ennek a kabinetnek verőfénye süt; hogy az termékenyiti meg sugaraival azt az áldott televényföldet, melyben a mandátumok aranyos fejü buzája teram . . .

A ki vidéken járt, a hamisitatlan magyar közvélemény szivveréseit egy kissé megfigyelte, meglepődve fogja észrevenni, mily mély szakadás tátong az ellenzéki szónokok és ellenzéki ujságok felfogása s a magyar nép felfogása közt, Bánffy báró politikájára, tehetségeire és személyére nézve. A nyári hadjárat s a budget-vita tomboló szenvedélyei nem tudták megtéveszteni az ország józan itéletét.

Ha ellenségei azt hirdetik, hogy a miniszterelnök gyönge: az ország arra gondol, mily gyönyörüen kiemelte mégis nyergéből a félelmetes Holubárt, a ki — mint egyik őse, Toldy Miklós korában, — el akarta vinni az önálló, független Magyarország nemzeti czimerét.

Ha ellenségei bebizonyitják róla, hogy Demosthenesnek nem született: a közvélemény tetteire, sikereire, mutat rá. Mert ha a bőbeszédüség volna az államférfi legbecsesebb adománya és ismertetőjele, akkor a falusi borozók, tosztozóknak s a budai gyümölcsösasszonyoknak „szónoki" képessége párját ritkitaná.

Ha végül rámondják, hogy udvaroncz, a ki a nemzet érzelmeivel és aspirációival nem törődik: akkor eszébe jut a nemzetnek, hogy husz éves főispánsága alatt a szenvedélyes fajszeretet volt egyedüli vezérszövétneke s hogy állásáról azért mondott le, mert a Szapáry kabinet paktumos nemzetiségi politikáját nem tartotta összeegyeztethetőnek a magyar nép érdekeivel és nemzeti hivatásával . . .

Aztán meg állásánál fogva, naponként sok emberrel érintkezik személyesen. Országos gondjai daczára, ajtaja nyitva van mindenki előtt, a kinek panasza, vagy kérelme van. Könnyelmü igéretek rózsaszin felhője sohasem lebeg az ő feje felett, mert ő is az Andrássy Gyula gróf hires elvét vallja: Igérni nehéz, megtartani könnyü. Minél kevesebbet igérni, de annál többet tenni, ez a Bánffy Dezső eljárása.

Ha ehhez hozzávesszük szivből fakadó nyájasságát, fesztelen, vonzó modorát, azt a finom és nemes udvariasságot, mely semmit sem von le magas állása méltóságából, mert a mellett megmarad minden izében fejedelmi grandseigneurnek: akkor elgondolhatjuk, hogy annyi emberben ébreszt rokonszenvet, a hánynyal csak beszél.

Ha, mint Mátyás király, egyszer végig járná az országot és személyesen érintkezhetnék az emberekkel: annyi barátot szerezne magának, mint az ég csillagai. Ő reá igazán illik az, a mit az emberek belső, erkölcsi értékének legigazabb mértékéül tartunk: minél jobban megismeri az ember, annál inkább megszereti és annál többre becsüli. A nemes érzeknek s az igazán nagy embereknek tulajdonsága ez.

A kinek alkalma van vele közügyekről

---

te ismeretlen nevü kórt pedig, mely szünet nélkül vonszolta a hegyvidéki kis oláh faluba s a mely megtompitotta lelkét minden az élethez becset szolgáltató érzelmek iránt, talán nem is tudta, talán szégyelte is megvallani.

Be kellett tehát vinni a kórházba.

A karból nehéz, fojtó szagától terhes levegő, a szánalmas környezet, s a nyomasztó, kinos hangulat, mely e szomoru helyen borongott, még inkább sulyosbitották a betegségét. Napról, napra összébb ment, kisebb, soványabb lett. Az orvost, aki minden ambulanczianál tudakolta a baját, s mindannyiszor azt a feleletet kapta, hogy nem érez semmi betegséget, — utóbb már bántani kezdte az a körülmény is, hogy nem tudta fölismerni a kórt ly rohamosan pusztitotta az ép, egészséges fiut.

Egy reggeli vizit alkalmával, ott találta ablakmélyedésben, amint kikönyökölt az ablakon és merengve nézett a távolba, föl az ég kékjére, ahol lassan haladt a nap a maga utján, s vakitó fehérre változtatá az uszkáló felhők széleit; az orvos egy pillanatra megállt, nézte a halovány arczu fiut s azután megszólitotta:

— Juon! . . .

A fiu megrezzent, s egy darabig tétován nézett, mintha álmából költötték volna fel, azután megszólalt.

— Parancsoljon ezredorvos ur.

— Hogy vagy?

Nem felelt, csak nézegette az orvos arczát, mintha onnan akarna valami vigaszt a lelkére leolvasni.

— Beteg vagy?

— Nem.

— Szeretnél haza menni?

Ezek a szavak mintha csak valami nagy vihart idéztek volna elő a fájdalomtól megzsibbat lélekben, egyszerre megrázkodott a fiu; a szive lázas dobogásba kezdett, az arcza átszellemült, a szemei sajátságos fényben kezdtek ragyogni, s ugy állt ott, mint akinek most adják vissza az elvett életet.

— Szeretnék — suttogta alig érthető hangon.

Mikor vége volt a vizitnek, oda ment a wärterhez és reménykedve kérdezte:

— Haza megy Juon!?

— Haza, csak várd. Előbb a temetőbe. Az oláh temetőbe. Jó lesz!

A fiu nem szólt semmit, vissza ment szomoruan az ablakmélyedésbe s ott ujra el kezdte nézegetni sóvár vágyodással a szaladó felhőket, melyekhez csakhamar hozzá csatlakozott a lelke, s ment, ment, messzi a hegyek közé, egy roskatag öreg asszonyhoz, aki barázdás arczáról morzsolgatta a fiáért lepergő könycseppeket.

Másnap már meg se nézte az orvos. Az előirások között megtalálta a kis oláh gyerek betegségét, melyre egy gyógymód van előirva: az elbocsájtás. Elkészitette Juonnak a felülvizsgálati aktáit és megnyugodott, hogy gyógyulást talált a beteg emberre.

Napok multán borongós, viharos estére vált az alkonyat. Hidek áprilisi szél csapkodta a külső ablakokat, s itt-ott beorditott a törött ablaküvegeken a szobába. A wärterek künn szaladgáltak a folyosón s bekiabáltak a szobákba, hogy csukdossák be az ablakokat. Egy-kettőt ki is tört a szél, s az üvegek élénk csörömpöléssel hullottak le a sötét udvarra.

Juonnal, aki ott feküdt a vetetlen vaságyon, most nem törődött senki. Pedig törődhetett volna, olyan szivszakadva, olyan bánatosan hajtogatta:

— Juon haza megy, Juon haza megy. . . Oh domnye, domnye! . . .

A szél elkapta a hangját s futott vele a fás kaszárnyaudvarra, azután visszafordult, s ingerkedön besüvitett, mintha költögetni akarta volna a kis oláh fiut. Az mozdulatlan feküdt az ágyon, nem tudta fölkelteni többé senki.

Megölte a honvágy.

beszélgetni, az a folyékony, könnyed társalgás folyamán, hamar meggyőződik, hogy gyors észjárásu, ötletes, erős fejjel van dolga. Gondolatait gyorsan és szerencsésen formulázza, itélete mélyen jár, s a dolgok lényegét nem lehet éles szeme elől szavak mögé elrejteni. Bele lát az emberek lelkébe és villámgyorsan felfogja, ugyszólván tetten éri a rejtett czélzatot s az elhallgatott gondolatot.

Innen van, hogy hivatalos ügyekben könnyü és kellemes vele tárgyalni. Mindig a szeg fejére talál, röviden és világosan rendelkezik, de véleményében nem makacs, okos észnek nem zárkozik el soha. Fontos dolgokban is hamar elhatározásra jut, nem tépelödik s ingadozik, s igy nagyon rossz Hamlet vált volna belöle. Soha sem kicsinyes, apró aggodalmak nem gyötrik. Ha kitüzte a czélt, minden kerülgetés nélkül, egyenesen megy felé, mint a kilött puskagolyó.

Az a szokatlan nyiltság, a mivel látogatóival érintkezik, nyiltságra csábitja azokat is. Olyan nagy urnál, mint ő, megbecsülhetetlen előny, hogy teljesen öszintén lehet beszélni vele. Ez a csodálatosan vonzó, magyaros nyiltság az oka, hogy például egy nagyon tekintélyes berlini ujságiró, a ki a nyáron audienciára jelentkezett, azt mondta Bánffy báróról: „Sok van benne a mi Bismarkunkból“...

A miniszterelnök nagy munkaerő. Reggeltől késő estig dolga van, ám dolgait okosan tudja beosztani. Minden iránt nagyon érdeklödik, de páratlan emlékezőtehetsége megkönnyiti azt a szenvedélyét, hogy mindenröl tudni akar. Egészséges, gyakorlati észjárása és életbölcsesége a detail-kérdésekben érvényesül kiválóan. Mert sohasem elégszik meg általánosságokkal s a legkisebb részletek szövevényétől sem retten vissza, csakhogy a dolloggal, a melylyel foglalkozik, tisztában legyen.

Igazi kormányzói genie, a kit az isten kedvében teremtett. Még a nagy Tisza Kálmán alatt sem kormányozták egységesebben és egyöntetübben Magyarországot, mint ő alatta. Az általános politika minden legkisebb szála az ő kezébe fut össze. A miniszterelnökségből mely előtte puszta czim volt, igazi államkormányzati tényezőt csinált. Mozgató kerekévé tette a bonyolódott gouvernementális gépezetnek.

Erdeklödése állandó és mint a légnyomás egyenletesen megoszlik a közélet minden ága és kérdése közt. Rokon és ellenszenvének ura tud lenni s befolyásolni nem lehet. Erdemetlen embereket nem támogat, de abban aztán Tiszához hasonlit, hogy embereit senki kedvéért sem ejti el, ha jól és becsületesen teljesitik kötelességüket.

Mindezen tulajdonságai arra predestinálják Bánffy Dezső bárót, hogy a szabadelvüpárt ura megerősödjék és keményen összetartson az ő miniszterelnöksége idején.

Ha ellenségei szivük mélyében kis embernek tartanák, nem küzdenének oly kétségbeesett eszközökkel ellene. De ők az uj képviselőválasztások legyőzhetetlen fővezérét sejtik benne, a meglepetések s a bátor támadások félelmetes mesterét, a ki az ellenzéki pártok minden hadiczelét ismeri, minden fogását kitanulja, s a kit a kurucz-politikák meg nem jesztenek.

Nagyon szeretnék eltenni láb alól a miniszterelnököt a millenniumra, ezt elhisszük nekik. Nem azért, mintha a millennium nemzeti tényére árnyat vetne ennek a kabinetnek fennállása; hanem azért, mert a millennium után — post aequitem sedet atra cura —, a választások következnek.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

— Az „Aradi Közlöny“ távirati tudósitása. —

Budapest, deczember 2.

Kezdete d. e. 10 órakor.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Eszterházy Kálmán, Josipovits és Balogh.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Dezső báró miniszterelnök, Lukács László, Dániel Ernő, Josipovits Imre, Darányi Ignácz, Josika Samu, Wlassics Gyula és Erdély Sándor miszterek.

Hitelesitették a mult ülés jegyzőkönyvét.

A költségvetés.

Batthyány Tivadar gr. az „Országgyülés rovatának folytatólagos tárgyalása soran szól azokról a javaslatokról, amelyet e tételhez benyujtottak. Szól a választási visszaélésekről amelyek nagyon is jogosulttá teszik mindazokat a kifogásokat, amik e tekintetben fölhozattak. Bemutatja a stomfai kerület néppárti képviselőjelöltjének a belügyminiszterhez intézett kérvényét, hogy a visszaélésekkel szemben a pártatlanságot fenntartsák. Polonyi inditványára megjegyzi, hogy az általános szavazati jogra vonatkozó részét semmi szin alatt el nem fogadhatja. Örömmel üdvözli a kuriai biráskodás megvalósitását mert ezt alkalmasnak tartja a bajok megszüntetésére. Holló Lajos inditványát elfogadja. Bartók inditványát szintén magáévá teszi. A tételt is elfogadja.

Apponyi Albert gróf hangsulyozza, hogy a benyujtott inditványok a parlamentarizmus alapvető kérdéseit ölelik fel. Nem tagadható, hogy a parlamentárizmus az egész kontinensen krizisben van és nem lehet tudni, hogy ennek a krizisnek mi lesz a vége. Az a nagy társadalmi forrongás, amelynek szemtanui vagyunk, ugyszólva egyetlen társadalmi osztályt sem kimél. Annyira, hogy az az osztály, a melyre a parlamentárismus fektetve van, a középosztály is meg van támadva. Tetemesen megviseli a mezőgazdasági válság. — Ugyanezek a válságos jelenségek tapasztalhatók az ipari középosztály sorsában. Tehát tulzás nélkül állitható, hogy a középosztály bajai épp oly intenzivek, akár a socialistikus revendikáczió törekvései. (Helyeslés balról.) Igyekszik mindenki érdekeinek megvalósitásával existenczáját biztositani. De nemcsak az egyes védekezik igy, de az állam is, amelynek tényezői többé-kevésbé fölismerik, hogy a társadalmi rend megóvására tenniök kell valamit. De a miket tesz, azok csak palliativ intézkedések, a mit azonban nem vád gyanánt mond, hisz ő maga sem tudna biztos és jó eredményre vezető utat mutatni. Hová fog vezetni mind ez? Oda, a hol a szabadság formái mellett a kormányhatalom még nem állott, a kormányhatalom tulságos megerősödéséhez. (Ugy van! balfelől.) A meggazdagodás hajhászásában keresi a szövetséget mindenki az államhatalommal. Ez pedig csak a kormány hatalom tultengésére vezethet. És ezek az állapotok az egész müvelt világot dominálják és beteggé teszik a parlamentárismust mindenfelé. Megkell tennünk tehát minden megtehetőt a parlamentárizmus megmentésére. Erre természetesen első lépés a társadalmi rend megóvása amely első sorban van veszélyeztetve az egész vonalon. Ebből a szempontból tétettek meg e tételnél az ismert javaslatok és szerinte egészen helyesen tétettek meg. Biztositani kell a függetlenséget, hogy a politikai meggyöződés érvényesüljön mindenkiben s a benyujtott javaslatok intencziója ez. Az európai baj hazánkban sulyosabb és egyben veszedelmesebb is. A régi középosztály az öregség gyöngeségeiben szenved; az alakuló uj középosztály pedig a fölcseperedéssel küzdve, gyönge serdülő koránál és viszonyainál fogva. Ezekkel a bajokkal szemben ott áll a tultengő kormányhatalmunk, amelynek támogatását, amelytől a függést érdekeik szempontjából keresi fel egyik is, másik is. De vajjon nem jöhet e kormány, amely ezzel a megszokott függéssel nem fog-e egyszer visszaélni magának a nemzetnek ellenében? Ezért veszedelmesek a jelenlegi állapotok, amelyeknek javitását czélozzák a benyujtott javaslatok és sajnálja, hogy ezeket a javaslatokat a kormány ridegen visszautasitja. Csodálja legkivált Horváth Gyulát aki a parlamentárismus lényegének igaz barátja, hogy ellenzi Bartók inditványát. Szóló egész komolyan pártolja ezt az inditványt. (Helyeslés balfelől.) Általános szavazás kérdése már mélyebbreható s azt hiszi, hogy ez a bajokat nem is fogja orvosolni. A boulangismus példája intő példa erre nézve. (Helyeslés balfelől.) A titkos szavazás problemája nem az utolsó dolog s ő barátja is ennek az eszmének. Bár nem foglal mellette határozott álláspontot, de azért az eszme érdemes arra, hogy behatóbban pertraktálják annak idején. De ha az általános szavazásnak nem is barátja, azért nem mondhatja, hogy a jelenlegi viszonyok továbbra is fentartandók. Első sorban kifogásolja, hogy a mai választási rendszerben maguk a városok a legszervilisebb elemek, még pedig a városokban levő nagy hivatalnokság folytán. (Helyeslés balfelől.) A tisztviselők tömege bizonyos, hogy nyilvános szavazás mellett nem mert ugy szavazni, a amint érez és ez nagy argumentum a titkos szavazás mellett. (Helyeslés balfelől.) Ami Holló inditványát illeti, utal a francia felfogásra, mely talán még tovább megy Holló inditványánál. Horváth Gyula azzal argumentál ez inditványnál, hogy amit Holló kiván, az benne van a jelenlegi inkompatibilitási törvényünkben és hogy Holló inditványával sok becses erőt vesztene el a gazdasági élet sok ága. Fontos okok, tényleg. De ha a meglevő törvényt sem alkalmazzuk, nem drasztikusabb eljárásra van-e szükségünk? Igaz, Holló inditványa elvon sokakat, sok tehetséget a parlamenttől. De ha e téren függetlenséget biztositunk magunknak, ez a függetlenség többet érő az amugy is parlagon heverő fényes tehetségeknél. (Ugy van! balfelől.) A Polonyié kivételével az összes benyujtott határozati javaslatokat elfogadja. (Helyeslés balfelől.)

Öt perez szünet.

Péchy Tamás Apponyi után nem akar többé foglalkozni a szoczialismussal s a parlamentárismus betegségével. Bartók javaslatát elvileg helyesli, de azt a módot nem tartja megfelelőnek, melyet ajánl, mert nagy idővesztéséggel járna: ő azt óhajtaná, hogy mindjárt aznap jussanak azok a közönség elé; ehhez hozzájárulna. Polonyi javaslatát nem tartja keresztülvihetőnek a mi specziális magyar viszonyaink közt, Holló javaslatát elfogadja, de a mi utolsó pontját illeti a javaslatnak, hogy t. i. képviselő három évig mandátumának letétele után államhivatalt el ne foglalhasson, tulszigorunak tartja s azt hiszi, ha mandátuma lejár államhivatalt elfoglalhat.

*

Budapest, deczember 2. (Saját tudósitónk távirata.) A képviselőházi ülés további folyamáról tudósitónk a következőket sürgönyzi:

Szederkényi a javaslatok mellett szól.
Neményi a bizottság nevében azokat ellenzi.
Polónyi védi határozati javaslatát.
A vitát holnap folytatják.

IDŐJÁRÁS.

Légnyomás: reggel 7 órakor 768.4 milliméter, délután 2 órakor 769.1 milliméter. **Hőmérsék**: reggel 7 órakor C° — 3.4, délután 2 órakor C° — 3.1. **Szél iránya és ereje**: reggel 7 órakor DN. 2. délután 2 órakor N. 2. **Felhőzet**: reggel borult, hópelyhek, délután borult, kissé havas. **Csapadék az utóbbi 24 órában**: 0 milliméter.

IDŐJOSLAS.

A központi meteorologiai intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható:

— Deczember 3. —

Helyenként csapadék. — Fagy.

HIREK.

Deczember 3. Kedd. Róm. kath. naptár: Ferencz. — Protestáns naptár: Ferencz. — Görög-keleti naptár (november 21.): Boldogasszony avattatása. — A nap kél 7 óra 31 perczkor, nyugszik 4 óra 9 perczkor.

Szabadságharczi emléktárgyak országos muzeuma (szinházépület II-ik emelet) nyitva van mindennap délelőtt 10—12 óráig, délután 2—5 oráig. Bemenet dijtalan.

Kölcsey-könyvtár nyitva van szerdán és szombaton 3—4 óráig és pénteken 11—12 óráig. Helyiség: Polgári iskola, földszint.

Deczember 16. Aradmegye tisztujitó közgyülése délelőtt 9 órakor.

— **Végh Aurél** kir. tanácsos, aradi kir. jószágigazgatót tegnapi névünnepe alkalmából a szeretett melegétől áthatott ovácziókban részesitette a kincstári jószágigazgatóság tisztikara.

A hivatalnoki testület reggel fél 9 órakor a nagy tanácsteremben gyült össze, honnét Stverteczky Elek pénzügyi tanácsos vezetése alatt vonult be a méltán szeretett főnökhöz. Stverteczky pénzügyi tanácsos nagy melegséggel, a megilletődés hangján és ékesen méltatta Végh Aurél érdemeit, áldásos működését, kiemelvén, hogy a tisztikar anyagi helyzetének javitása is jóakaratu gondját képezi, a miért ők örökké hálásak személye iránt. Szivből éltette végül az ünnepeltet. A lelkes éljenzés elhangzása után a kincstári jószágigazgató az ő szivélyes modorában biztositotta a tisztikart további jóindulatáról, kérve annak továbbra is odaadó támogatását és tisztes munkásságát. Végül a tisztikart vendégszerető asztalához hivta meg, hol pár negyedóra vidám hangulatban folyt le.

— **A második estély.** A Kölcsey-egyesület jövő szombati estélye valóságos müvészi esemény lesz. Mindhárom száma nagy müélvezetet igér. Sas Ede a fiatal irói gárda e szép tehetségü tagja vig dolgozatot fog felolvasni, Novák Irén szintársulatunk kitünő naivája monológot ad elő. A müsor közbülső száma meg épen meglepetés számba megy majd. Egy nagyon szép csabai leányt nyert meg a rendezőség, ki olasz, franczia és magyar dalokat énekel majd. Az aradi közönség jó része még emlékezik Bartóky Matildra, arra a szép növendékleányra, ki az 1890-iki kiállitás csabai osztályában rendező kézzel szorgoskodott. Azóta ez a szép leány kiváló sikerrel végezte el a szinmüvészeti akadémiát, tanult Bécsben énekelni, tagja volt a brémai szinháznak, és még ez évadban föllép a budapesti operában, hol második drámai énekesnőt keresnek. Még a kiállitás alatt igérte meg, Bartóky Matild a polgári jótékony nőegyesület néhány tagjának, hogy énektanulmányai befejeztével Aradon föllép hangversenyen. Most beváltja szavát igazán szép müsorral. Előadja Giordaninak egy 1744-iki pompás áriáját, melyet zongorán Schreyer Harry zenetanár és hegedűn Krausz Vilmos a főgymnasiumnak e kiváló zenei tehetségü növendéke kisér. Utána Tosti bájos alkotását „Fortunió dalát" adja elő, majd magyar népdalokat Schreyer Harry zongorakiséret mellett.

— **Az aradi hirlapirók és irók köre** vasárnap délután Brankovics György elnöklete alatt rendkivüli közgyülést tartott, amelyen megválasztották Horváth Elemért könyvtárossá, Kosztka Mihály másodtitkárt pedig megbizták az ellenőri teendők vezetésével. A megüresedett választmányi tagsági helyet Szondy Bélával töltötte be a közgyülés. Később a választmány ült egybe s tárgyalt szigorucn vett belügyeket. A választmány a kör tagjaiul felvette: Rottár Sándort, Ifj. Móricz Pált, Nagy Sándor drt és Tompa Kálmánt.

— **Népkonyha Aradon.** Már több alkalommal tettünk említést arról a nagyfontosságu mozgalomról, melyet az aradi izraelita nő-egylet inditott meg. Népkonyhát létesitettek a jótékony egylet buzgalma folytán, melyben valláskülönbség nélkül kapnak élelmet a szegények s melyet deczember hó másodikán, tegnap nyitottak meg. Az egyesület Szabadság-téren, az ismeretes „vaskapus" házban talált helyiséget a népkonyhának. — Tegnap némi ünnepélyes hangulat uralkodott a népkonyhában. Az izraelita nő-egylet választmányi tagjai, buzgó elnöknőjük: Neuman Fürst Mária vezetése alatt mind jelen voltak a megnyitásnál, s nem csak mint nézők, de mint közreműködők is szerepeltek. Szinte különösen tünt fel, hogy a selyemruhás hölgyek mily buzgalommal, mennyi lelkesedéssel szolgálták ki azt az ötven-hatvan főre rugó népkonyhás csoportot, mely hálás szivvel fogadta a jótékony intézmény ezen ujabb nyilvánulását. A kultur-élet hasonló nyilvánulását csak mindjobban bizonyitja, hogy Arad a nagyvárosok sorába lép. Jóformán nap-nap után jelenik meg egy ujabb tényező, mely csupán a nagy városok sajátos tulajdonsága. Népkonyha még nem volt, az aradi izraelita nő-egylet érdeme ennek létesülése. Mert határozott érdemnek kell betudni az egyesületnek ezen intézmény létesitését. — A tegnapi nap eredménye legalább ezen kijelentésre jogosit fel bennünket, mert ujdonsága daczára is oly tekintélyes számban jelentek meg az arra szorulók a népkonyhában, mely szám csakis az intézmény létjogosultsága mellett szól. Epen ezért szives örömmel üdvözöljük az eszme megszületését a ténylegességben, melynek létesülését különben Arad város közönsége általános buzgalommal segitette elő.

A megnyitás lefolyásáról különben az alábbi részletes és tárgyilagos tudósitásunk számol be: Szép, tágas helyiség, viaszkos vászonnal leteritett asztalok, ötven fehér porczellán tányér, mindegyik előtt egy-egy éhező szegény lélek, a jótékonyság nemtőinek boldogságtól sugárzó arczczal, ez az a kép, mely az ember elé tárult, midőn belépett az emberszeretet hajlékába. Már jóval a kitüzött idő előtt megtelt a Marek-féle házban levő tágas terem, a „Népkonyha" helyisége. Jelen voltak: Neumané-Fürst Mária, az egylet humánus czéljaiért meleg lelkesedéstől áthatott elnöknője, dr. Adler Lipótné, Wallfisch Arminné, Assael Józsefné, dr. Barabás Béláné, Böhm Adolfné, Deutsch Gyuláné, Gebhardt Istvánné, Guttmann Samuné, Halmai Andorné, Hegedüs Lászlóné, Herz Antalné, dr. Hudetz Ferenczné, Jellinek Józsefné, dr. Wiener Gyuláné, Rosenberg Lipótné, Klein Mórné, ifj. Kohn Zsigmondné, Kuttn Gyuláné, dr. Lamberger Lajosné, Lengyel Tivadarné, Leopold Zsigmondné, Löwinger Ferenczné, dr. Mittler Izidorné, dr. Steinhardt Mórné, Nagy Gusztávné, dr. Kiss Dávidné, Mayer Miksáné, Nagy Farkasné, özv. Hönigh Frigyesné, Oncu Miklósné, Ohrenstein Simonné, Ottenberg Tivadarné, Preisach Vilmosné, Révész Adolfné, Róth Henrikné, dr. Rosenberg Károlyné, Robitsek Gusztávné, Somogyi Gyuláné, dr. Schuszter Henrikné, Singer Gyuláné, dr. Steinitzer Pálné, Tenner Ignáczné, Tenner Józsefné, Tiszti Lajosné, dr. Tolnay Jánosné, Wadowsky Gusztávné, Weidenfeld Istvánné, Weisz Sándorné, stb.

Pontban féltizenkét órakor megjelent az előljárónők kiséretében Neuman-Fürst Mária elnöknő, ki néhány szivből fakadt szót intézett az ebédhez jelentkezőkhöz, mely után az ebéd kiosztásánál személyesen segédkeztek. Ott láttuk még a meghivottak között Salacz Gyula kir. tanácsos, polgármestert, Purgly Jánosnét, dr. Rosenberg Sándor főrabbit és Bing Vilmos hitközségi elnököt s még többeket. A külön asztalnál ültek a szegények. Az ebéd kiosztása a legnagyobb rendben történt. — Az első ebéd az elnöknő Neuman-Fürst Mária saját költségére ment.

— **A varsándi vadászat.** Nagyszerüen sikerült vadászatot rendezett vasárnap Bohus Lajos varsándi vadászterületén. Meghivta arra a közöttünk élő vadászok nagyrészét ugy hogy harminczkét puskás leste a zsákmányt vasárnap. Részt vettek a vadászaton: Bohus László báró, Solymossy Lajos br., Solymossy Jenő báró, Fábián László főispán, Fábián Lajos trvszéki biró, Monti Alajos főszolgabiró, Csukay Gyula szolgabiró, Kabdebó Géza ezredes, Herocz százados, Institóris Kálmán főjegyző, Schvób Sándor főerdész, Földes Kelemen, Simon Jenő, Dániel Endre, Dániel Dezső, Baross Zsiga, Schenk Ferencz, Bleyer Ferencz gyógyszerész, Szkálla Antal jegyző, Czakó ezredorvos, Valerián József, Sármezei Endre. A vadászat nem várt jó eredménynyel zárult, amennyiben elejtettek két rókát s 86 nyulat. A vadászatot csak az est homálya szakitotta félbe, amikor is a szives házigazda vendégszerető asztalához ültek a szórakoztató sportban kifáradt vadászok.

— **A bejelentő hivatalból.** Hogy menynyire szükséges volt a rendőri bejelentő hivatal felállitása, leginkább mutatja ama rendkivüli forgalom, mely a hivatalban mutatkozik. A mult november hóban bejelentetett beköltözés 1402 esetben, kiköltözés 1384 esetben. Szóbeli értesitést adott a hivatal 2046, irásbeli felvilágositást 62 esetben. A hivatalban uralkodó rendért Rámer István rendőrhadnagyot elismerés illeti.

— **A szeretet ünnepe.** Amidőn az emberszeretet ünnepel, a szeretet hangján kell nekünk is szólanunk az ünnepélyről. S ha van egyesület, mely a valódi értelemben gyakorolja az emberbaráti szeretetet, ugy az aradi szegénytanulókat segélyező egyesület az. Ez az egyesület, mely kezdetben szerényen indult meg, ma már egyike Arad legvirágzóbb egyesületének, mely áldásos működésével a legnagyobb elismerést érdemelte ki. Az egyesület évente százhusz éhező gyermeknek ad meleg ételt, százhusz gyermeknek, akiknek másként talán betevő falatjuk nem volna. — Nagy szó ez, annak, aki meg tudja érteni, mi az éhség! Hogy az egyesület ma már széles alapokra fektetve nagy arányokban teljesitheti áldásos misszióját, az Hauser Károlyné elnöknőnek az érdeme, ki nemes szive sugallatát követve valósággal jó angyala a szegény gyermekeknek. Mellette lehetetlen elfelejtkeznünk Kovács Vincze egyesületi titkárról. Ő az egyesület főmozgató ereje, tevékeny, fáradhatatlan, amidőn arról van szó, hogy a jótékonyság diadalt arasson... Az idei tél első ebédje tegnap volt a polgári fiuiskolában, hol már fél tizenkettőkor nagy és előkelő társaság gyült össze azokból, kik gyönyörködni óhajtottak a szegénytanulók örömében, akik látni akarták munkás jótékonyságuk gyümölcsét. A városi tanács tagjain kivül ott voltak az első ebédnél: Hauser Károlyné egyesületi elnök, Fábián Lászlóné, Robitsek Agostonné, Millig Józsefné, Hermann Gyuláné, Boros Beniné, Kristyóry Jánosné, özv. Andrényi Károlyné, özv. Hudecz Ferenczné, Tiszti Lajosné, Sallai Béláné Lusztig Arminné, Szontagh Gézáné, Wadovszky Gusztávné, Fábián Ella, Steinitzer Lujza, Czeiler Gizella, Gyurkovits Mária Ursitz Darinka, Sallai Esztike, Sarlot Domokos főkapitány, Institóris Kálmán, Varjassy Arpád kir. tanfelügyelő, Varjassy Lajos, Brankovits György, Edvi Illés László, Sallai Béla dr., ifj. Móricz Pál, Millig József, Biró Kálmán, Obetkó Kálmán, Bauer Gyula, Szeberényi Gyula, Millig Mátyás Szabó József áll. tanitókép. igazgató, Asbót Viktor r. k. hittanár, dr. Robitsek Agoston, Gellér János, Szilágyi György stb. Tizenkét órakor párosával felvezették a gyermekeket. Az ebéd előtt Kovács Vincze titkár intézett a százhusz apróséghoz egy szép beszédet, amelyben az emberi szeretetre hivatkozva, megértette a gyermekekkel mily hálával tartoznak ők jótevőiknek. A gyönyörü beszéd nem egy nő szemébe csalt igaz könnyeket. Ezután rövid imát mondottak a gyermekek. A szép ima végeztével Robitsek Agostonné, Boros Beniné, Kristyóry Jánosné és Millig Józsefné kezdték kiosztani az izletes paprikást. Minden gyermek kétszer is kapott. Ebéd után ismét ima. Kovács különösen kéri a nebulókat, hogy az utczán ille-

delmesen, csendesen járjanak, nehogy az embereket megbotránkoztassák. Azután szép rendben eltávoztak a kicsinyek boldogsággal szivelkben. S ha arra gondolunk, hogy ez a 130 gyermek négy hónapon át mindennap ily boldog lesz, lehetetlen, hogy az öröm és megelégedettség érzete a mi sziveinkben is fel ne ébredjen.

— **A százezer forintos sikkasztás** ügyében Paguba Vazul vizsgálóbiró még mindig folytatja a kihallgatásokat. E héten mintegy harminez egyént idézett meg magához. A Bács Nándor adósai is szépen fizetnek, s tegnap kétszáz forint folyt be a vizsgálóbiróhoz. Magáról Scheinbergerről semmi ujat nem tudunk, csupán annyit, hogy Czóbel Hermann főpinczér becsületsértés miatt vádat emelt ellene, s ez ügyben a végtárgyalás f. hó 4-én, azaz holnap lesz megtartva.

— **Br. Eötvös ünnepély a lyceumban.** A gymnázium ifjusága a lyceum disztermében vasárnap délelőtt 10 órakor ünnepélyt rendezett Eötvös József báró emlékének. A diszterem már jóval a kitüzött idő előtt szinültig megtelt illusztris közönséggel, melynek legnagyobb részét hölgyek képezték. Elsőnek Jegesy Károly VIII. o. t. lépett az emelvényre és magvas beszédben ismertette báró Eötvös József halhatatlan érdemeit, kinek dicső emlékének ez ünnepélyt szentelték. Szép beszédébe beleszőtte a költő rövid életrajzát és mint az önképzőkör elnöke az ünnepélyt megnyitotta. Erre az ifjusági énekkar Pacius „Finn zenéjét“ és „szólal a kincsem“ népdalát adta elő, Kertay Ede karnagy vezényletével és Krausz Vilmos zongora játéka mellett. A precziz előadás, mely főképen Kertay Ede zenetanár érdemeül tudható be, a dalok szépségét kellően érvényre juttatta. Ezután Varjassy Lajos VII. o. t. lépett az emelvényre, hogy elszavalja szép tehetségre való ódáját „Eötvös emlékezete“ czimmel. A közönség a fiatal poétát kinek szavalata is a legsikerültebb volt, szünni nem akaró tapsaival jutalmazta meg. Ugyancsak a dilletantismus határát messze tulhaladó hegedü trióban gyönyörködött a közönség, midőn Krausz Vilmos a fiatalsága mellett is ismeretes hegedüs, Salgó Miksa és Winter Frigyes VIII. o. t. tanuló Donizetti „Lucrétia Borgia“ czimü dalmüvéből az I-sö tételt előadták. E nehéz klasszikus zenemü minden egyes szépségét szép tudással juttatták érvényre. Eötvös József „Vár és kunyhó“ czimü költeményét Lészai Árpád adta elő. Az énekkar kurucz népdalai után, melyek nagy hatást keltettek Spiroch Lajos Arany János „Egri leányát“ szavalta hatással. Végezetül az ifjusági zenekar Krausz Vilmos vezetése alatt Mozart „A három géniusz karát“ és Hendel „Halleluja“, „Messiás“ oratoriumából adott elő szép részleteket. Az ünnepély, mely igen szépen sikerült, fél 1 órakor ért végett.

— **Gyilkosság kommandó-szóra.** E czim alatt megjelent szenzácziós hirünkre vonatkozólag — mely az egész magyar sajtót bejárta — Györfy Gyula dr. az alábbi nyilatkozatot közli.

Valótlan az, mintha a gyilkos merényletnek Schweiger József lenne az értelmi szerzője. Schweiger, a ki többszörös milliomos, a fizetésképtelenné vált Serbán Szilárd erdőire nézve alkalmi egyesülésre lépett az utóbbival, minek folytán Serbán rögtön hozzá fogott az erdő irtásához. Markon Antal, a nagyhalmágyi uradalom főerdésze, 1895. évi november hó 24-én azon rendeletet adta ki az erdőöröknek, hogy a baldorini erdőrészben minden famunkát és kiszálitást akadályozzanak meg. Az erdő-örök 25-én néhány szekeret ki is utasitottak az erdőből. Kuhnert Ottó Albert és kilencz más társa előzetes megbeszélés alapján az országuttól 4 kilométernyire fekvő baldorini erdőben az erdőöröke tört és azokat fegyveresen megtámadta. Az erdőörök a támadás elől visszavonultak, de a támadó Kuhnert Ottó és társai folytonosan támadták a visszavonulásban védekező erdőöröket. Mintegy két óráig tartott e támadás, mely alatt Hofbauer Gyula erdőőr alig birt az agyonütéstől megmenekülni, mig maga Kuhnert Ottó Albert Berar Adám erdőőrt torkon ragadva, fegyverét el akarta venni. Ezen közben történt a lövés, mely — a fegyver madárseréttel volt töltve — Kuhnert Ottó Albertet érte. Valótlan tehát, hogy a merénylet az országuton történt volna és való az, hogy Kuhnert Ottó Albert és társai orvtámadást intéztek az erdőőrök ellen.

— **Az izr. hitközség közgyülése.** Az aradi izraelita hitközség képviselő testületének tegnap tartott népes közgyülésén Bing Vilmos hitk. elnök ünnepélyesen bejelenti, miszerint a a zsidó vallás reczipiálása, valamint a vallás szabad gyakorlatának törvényei a legalkotmányosabb király O felsége által immár szentesitést nyervén, törvényerőre emelkedtek. Lelkes, emelkedett szellemü szavakban emlékezik meg a zsidóságnak e jogai kivivása iránt folytatott küzdelmeiről, az elismerés a hála legigazibb kifejezéseivel ecselte a lovagias magyar nemzetnek a szentesitett törvények megalkotása körül kifejtett tevékenységét, különös elismerés, és az egész hazai zsidóság érzetének megfelelő hálától eltelve gondol ama dicső munkálkodásra, a melyet a miniszteriumnak ugy jelenlegi, mint a szentesitést nyert törvényekérti küzdelem első stádiumában müködött jeles tagjai kifejtettek. S hogy a hitközség ezen osztatlan hálájának és köszönetének kifejezését adja, inditványozza, hogy 1. a hitközség f. hó 11-én d. u. 4 és fél órakor a zsinagógában disz és hála istenitiszteletet rendez. 2. hála-és köszönő felirat intézendő báró Bánffy Dezső miniszterelnökhöz, ugy is mint a jelenlegi ministerium fejéhez. 3. hála és köszönő felirat intéztessék Dr. Wekerle Sándor, Szilágyi Dezső, Csáky Albin és Hieronymi Károlyhoz, mint az egyházpolitikai törvények megalapitóihoz. A hitközség képviselő testülete e lelkes hangu és tárgyu inditványt egyhangulag általános lelkesedéstől áthatva etfogadta és e határozat kihirdetését általános „Eljen a haza, éljen a király“ lelkes felkiáltással fogadta.

— **Véres verekedés.** Rostás János pécskai gazda a mult pénteken bejött Aradra fiával a heti piaczra. Szállást maguknak a „Három király“ vendéglőben vettek. Az est leszáltával beültek az ivóba és iddogálni kezdtek. A szomszéd asztainál Kovács János nédri ember ült, ki gyors tempóba szedte magába az italt és ennek folytán bele is kötött a mellette levő Rostás párba. A vége verekedés lett, melyben a rövidebbet Kovács János huzta, mivel Rostás őt alaposan összeszurkálta bicskával. A megsérültet a közkórházba szállitották.

— **A gyilkos gyermeke.** A piaczon árulgatja a maga élelmi szereit Persely János, aki már régen tapasztalta, hogy mig távol van otthonról — lopják. Tegnap éjszán végre megbizonyosodott. Éjszaka zörgést hallott a padláson, felkelt, s felment a mondott helyre, ahol Biró József, alig tizenhárom éves suhanczot találta, amint lopkodta a lekvárt. Az apró tolvaj bevallotta minden eddig elkövetett bünét, s hogy egy év óta Perselytől majd kétszáz forint értékü élelmi szert lopott. A fiu arról nevezetes, hogy nem esett messze a fájától. Az apja a nagyenyedi fegyházban ül hat esztendőt emberölés büntette miatt. Ha a fiu igy halad, utólérheti az apját.

— **Az aradi dalegylet** szépen látogatott és jól sikerült dalestélyt rendezett vasárnap este a Michl-féle söröcsarnokban. Az egyes énekszámok után zajos tapsok hangzottak fel a melyekből a nagyrész Kovács Pálnak, a buzgó és jeles karnagynak szólott.

— **Szenzácziós letartóztatás.** Gyulán, mint megirtuk, óriási föltünést okozott a napokban Wilheim Soma, a bánfalvai takarékpénztár volt főtisztviselőjének letartoztatása. A vezetése alatt állott bankban közel ötvenezer forint hiány, mely ugy állhatott elő, hogy a nagyon befolyásos Wilheim leszámitolta rokonainak nagyösszegü váltóit s a rokonok a fizetés előtt csődöt kértek. Arról is beszélnek, hogy ezenkivül még tizezer forintot elsikkasztott. Ugy követte el a sikkasztást, hogy a visszleszámitolt és esedékes váltókat hamis tételekben mutatta ki és a többlet kezén eltünt. A részvényesek a takarékpénztár volt vezéremberét is följelentették, de erre a vizsgálat nincs kiterjesztve. Wilheim ügyvédje, Berényi Ármin gyulai ügyvéd a nagyváradi kir. táblához felebbezett a letartóztatás ellen, de tegnap elutasitották a szabadlábrahelyezési kérvényét. Wilheim ezelőtt izr. magántanitó volt, igy lett könyvelő melyhez nem értett s állitólag rokonai vitték nagy obligóba.

— **Veszett kutya áldozata.** Megirtuk már a napokban, hogy Fodor József aradi tanonczot egy eb megmarta. A kutyát állatorvosi megfigyelés alá helyezték, s ez megállapitotta hogy az eb ténylegveszett. A szerencsétlen tanonczot tegnap felküldték Budapestre, a Pasteur intézetbe.

GYÁSZROVAT.

Tarjányi Vilmos †

Arad társadalma elveszitette vasárnap délután egyik legrokonszenvesebb, minden körben nagyrabecsült tagját, Tarjányi Vilmos ügyvédet, a ki évtizedek óta helyet foglalt a köztörvényhatósági bizottságban is.

A megboldogult szép idöt élt s öreg kora daczára legutolsó orájáig megtartotta azt az ugyszólván vele született bonhomiát s rendkivüli jó kedvet, mely őt karakterizálta s mely a helyi társaságban oly kedvessé, rokonszenvessé tette.

Halálhire váratlanul jött. Tudták ugyan, hogy az öreg ur az utóbbi időkben gyengélkedett, azt azonban senki sem hitte volna, hogy a magas kora daczára is annyira életerős ember ily hirtelen befejezze földi életét. Mert csakugyan hirtelen halt meg. Délután még pikkolózott kedvencz helyén, a „Fehér Kereszt“-beli törzsasztalnál, élczelődött, mókázott megszokott barátaival s mikor Fábián utczai lakására ért, összeesett, meghalt. Hozzátartozói holtan szedték fel a földről s vitték be a lakásba. A halálhir még délután szétterjedt a városban s mély részvéttel találkozott mindenütt.

Tarjányi Vilmos egyike volt Aradon a legismertebb embereknek. Az országgyülési képviselőválasztásoknál emberemlékezet óta ő szerepelt, mint választási elnök s e tisztet soha sem bizták volna másra, annyira megfelelt annak pártatlan, részrehajlatlan müködésével. Egy időben elnöke volt az aradi szabadelvü pártnak is. Buzgó munkálkodás, törekvés jellemezte őt általában, ez tette népszerüvé, ez szerezte meg polgártársai elismerését és becsülését.

Pedig nehéz körülmények közt került az öreg ur Aradra s olyan állásban, amelyikkel a publikum nem igen sympathirozott. Az 50-es évek elején nevezték ki csász. kir. államügyészszé s mint ilyen, Aradon politikai missziót volt hivatva teljesiteni. Ebben a minőségben természetesen nem lehetett rokonszenves, ámbár ő kezdettől fogva nem volt az a fanatikus Bach-huszár, mint a legtöbb csász. kir. államügyész.

Ezen tisztséget 1861-ig viselte. Ekkor már a fél alkotmány inauguráltatott s a megyéket is ujjá szervezték, olannyira, hogy Tarjányi ugyszólván hatáskör nélkül maradt a rokonszenvtelen hivatalban. Rá két évre végleg le is köszönt s ügyvédi irodát nyitott, amely eleinte gyengén ment, miután kissé idegenkedett tőle viselt hivatala után a közönség, de

csakhamar megszerette, sőt nagyra becsülte, mert megismerte nemes, jó szivét s azt a végtelen barátságos, kedélyes modort, mely Tarjányi Vilmost csakhamar a keresett ügyvédek sorába emelte. Virágzó irodája lett s oly annyira beférközött a közönség szeretetébe, hogy 1872-ben városatyának választották, mely tisztben egész haláláig megmaradt. A törvényhatóságban jelentős szerepet vitt s itt is tanujelét adta a város ügyei iránt való rendkivüli érdeklődésének s nagy munkaerejének.

Tarjányi pár héttel ezelőtt ünnepelte szük családi körben ötven éves ügyvédi jubileumát, amelyen kartársai zajos ovációkkal tüntették ki.

Megjegyezzük, hogy a Tarjányi család egyike a legrégibb magyar familiáknak. Eredetét a Megyeri és Nyékyekkel együtt ugyszólván az Arpád-korig felvezeti.

Fiát, Tarjányi Akos magy. kir. huszárszázadost táviratilag értesitették a megdöbbentő esetről s hivták haza atyja ravatalához.

*

Az aradi szabadelvü párt Tarjányi Vilmos volt elnökének hirtelen elhunyta alkalmából értekezletett tartott és mély részvétének adott kifejezést a veszteség felett.

Határozattá emelkedett egyuttal a felvetett inditvány, hogy a párt kegyeletét diszes koszoruval is rójja le elhunyt jelese iránt. A koszoru szalagján e felirat lesz:

„Az aradi szabadelvü párt" — „Erdemdus volt elnökének."

A szabadelvü párt elnöksége ez uton is felhivja tagjait, hogy Tarjányi Vilmos végtisztességén minél számosabban jelenjenek meg.

*

A gyászjelentés igy hangzik:

Tarjányi Akos, magy. kir. honvédhuszár kapitány a saját, valamint az alulirt rokonok nevében is bánatos szivvel tudatja, hogy szeretve tisztelt édes apja Tarjányi Vilmos, köz- és váltóügyvéd, Arad szab. kir. város törvényhatósági bizottsági tagja stb. f. évi deczember hó 1-én, délutáni 4 órakor, munkás élete 74-ik évében, szivszélhüdés következtében elhunyt. A megboldogultnak földi maradványai f. hó 3-án, délutáni 3 órakor fognak Aradon, Fábián-utcza 7. számu saját házából a helybeli róm. kath. köztemetőben levő családi sirkertben örök nyugalomra tétetni. — Az engesztelő gyászmise áldozat pedig f. hó 4-én, d. e. 10 órakor fog a főt. Minorita-atyák szentegyházában az egek Urának bemutattatni. Az örök világosság fényeskedjék neki! Aradon, 1895. deczember 1. Tarjányi Zsigmond, Tarjányi Sarolta férj. Reisz Jánosné, mint testvérek. Reisz János cs. és kir. müszaki ezredes, mint sógor.

—

† **Martini Mátyásné** elhunytáról vettünk értesitést mély részvéttel. A család által kibocsátott gyászjelentés a következő: Alólirottak mély fájdalommal és megtört kebellel tudatják ugy saját, valamint számos rokon és jóbarát nevében is, forrón szeretett hitves, jó anya, meny, anyós, nagy anya, testvér és rokon Martini Mátyásné, szül. Pointl Katalinnak, f. évi deczember hó 1-ső napján, délelőtt 11 órakor, életének 47-ik, boldog házasságának 28-ik évében történt jobblétre szenderültét. A megboldogult drága halott földi maradványai deczember hó 2-án, d. u. fél 4 órakor fognak Fő-ut 17-ik számu házból a róm. kath. szertartás szerint az uj-aradi családi sirkertben örök nyugalomra tétetni. Az engesztelő szent mise-áldozat f. hó 3-án reggeli fél 8 órakor fog a t. uj-aradi temlomban az egek Urának bemutattatni. Aldás lengjen drága porai felett! Uj-Arad, 1895. deczember 1-én. Martini Mátyás férje. Gizella férj Hackel Ignáczné, Olga férj. Prinz Fidelné, Mátyás, gyermekei. Hackel Ignácz, Prinz Fidel, vejei. Martini Gáll Erzsébet, anyósa. Hackel Berta, Ifj. Prinz Fidel unokái. Pointl Teréz férj. Becsák Józsefné, Pointl József, testvérei. Becsák János, sógora.

SZINHÁZ, IRODALOM, MÜVÉSZET.

A szinház müsora:

Kedd (deczember 3.) Pillangó-csata, szinmű.
Szerda (deczember 4.) A nagyzás hóbortja, vigjáték.
Csütörtök (deczember 5.) Az uj honpolgár (Goldstein Számi) bohózat.
Péntek (deczember 6.) Hunyadi László, opera.
Szombat (deczember 7.) A haza, szinmű.
Vasárnap (deczember 8.) Délután: Deborah, szinmű. Este: Náni, népszinmű.

* **Réthy Laura Bécsben.** A „Magyarország" tegnapi számában azt irja, hogy az An der Wien szinház direktora alkudozást folytat Reichsberg Laura magán szubrett-primadonnával, a ki már legközelebb megkezdi bécsi szereplését. Ehhez a hirhez csupán ezt a megjegyzést fűzi az idézett estilap: „Reichsberg pedig Réthy Laurának előbbi neve, a ki most a szegedi szinház primadonnája és a ki a német szinpadra való áttérésével ugy látszik vissza akar térni előbbi német nevéhez is." Ha a M—g hire olyan alapos, amilyen alapos ez a kategorikus biztossággal telt megjegyzése, akkor a magyar müvészetnek nincs oka tartania semmi veszteségtől. R. Réthy Laura aszonynak a szegedi szinház primadonnájának ugyanis a neve soha se volt Reichsberg és ha az „An der Wien" egy ilyen nevü kisasszonynyal folytat tárgyalásokat, ezért a M—g Réthy Laurát ép oly kevés joggal vádolhatja, a magán müvészet iránti hütlenséggel, mint valamely más primadonnát, a kinek véletlenül szintén R-betűvel kezdődik a neve.

KÖZGAZDASÁG.

Szeszüzlet.

— Deczember 2. —

Mai jegyzéseink: Készáru nagyban nyers szesz 51 forint — krajczár, kicsinyben 51 forint 50 krajczár hordó nélkül, per 100 liter % beleértve 35 frt fogyasztási adót.

—

Budapesti gabnatőzsde.

— Az „Aradi Közlöny" távirati tudósitása. —

Budapest, deczember 2. d. u. 5 óra.

Buza bánsági uj	6.55— 6.95
Buza tiszavidéki	6.60— 7.05
Buza pestvidéki	6,55— 6.95
Buza fejérmegyei	6,55— 6.95
Buza bácskai	6.65— 7.10
Roze uj, elsőrendü	6.25— 6.30
Roze uj, másodrendü	6,20— 6.25
Arpa takarmány	5.—— 5.20
Arpa égetni való	5.50— 6.30
Arpa sörfőzdei	6.80— 8.—
Zab	6.10— 6.45
Tengeri bánsági	—.——.—
Tenger másnemü	4.—— 4 15
Káposzta-repoze bánsági	—.——.—
Köles	5.40— 5.75
Buza márczius—április	6.90— 6.92
Buza szeptember—október	—.——.—
Buza május—junius	—.——.—
Roze szeptember—október	6.26— 6.28
Tengeri május—junius	4.46— 4.48
Tengeri julius—augusztus	—.——.—
Tengeri októberre	—.——.—
Zab márczius—április	6.11— 6.13
Zab szeptember—október	—.——.—
Káposzta-repoze augusztus—szeptember 1894.	10.80—10.85

—

Hivatalos árfolyamok
a budapesti áru- és értéktőzsdén.

Budapest, 1895. deczember 2.

Magyar aranyjáradék 4%	120.75
Magyar koronajáradék 4½	98.35
Magyar arany 4½%	123.—
Magyar ezüst 4½%	100.50
Magyar keleti vasut 1876.	119.50
Magyar földtehermentesitési kötvény	97.—
Magyar italmegváltási kötvény	100.—
Horvát-szlavon földtehermentesitési kötvény	98.25
Magyar nyeremény-sorsjegy kölcsön	154.—
Tiszaszabályozási és szegedi kölcsön	141.—
Osztrák papirjáradék	99.50
Osztrák járadék ezüst	99.50
Osztrák járadék arany	120.75
Koronajáradék	100.—
1860-iki államsorsjegyek	148.—
Osztrák-magyar bankrészvény	1015.—
Magyar hitelbank részvény	437.—
Osztrák hitelbank részvény	368.—
Osztrák-magyar államvasut	363.—
20 frankos arany (Napoleondor)	9.60
Weitzer János gép- és waggongyár részvény	342.—
Német birodalmi márka	59.10
London	121.10
Páris	47.90

—

Hivatalos árfolyamok
a bécsi áru- és értéktőzsdén.

— Aradi ipar- és népbank pénzváltó-üzlet tudósitása. —

Bécs, 1395. deczember 2.

Magyar koronajáradék %	—.—
Magyar hitelrészvény	437.—
Osztrák hitelrészvény	370.—
Anglóbank részvény	—.—
Laenderbank részvény	—.—
Bécsi bankegyesületi részvény	147.75
Osztrák államvasut részvény	338.—
Déli vasut részvény	99.—
Osztrák északnyugati vasut részvény	—.—
Osztrák északnyugati (Elbevölgyi) részvény	—.—
Budapesti villamos városi vasut részvény	—.—

Aradvárosi szinház.

Évadbérlet 67. szám. Évadbérlet 67. szám.

Kedden, 1895. deczember 3-án

A pillangó-csata.

Szinmű 4 felvonásban. Irta: Sudermann Hermann. Forditotta: Márkus Miksa.

SZEMÉLYEK:

Hergentheim asszony, özvegy adótelügyelőné Bácsné.
Elza, özvegy Schmidtné, leánya . . . . . Delli Emma.
Laura, leánya . . . . . Körösi J.
Rózsika, leanya . . . . . Novák Irén.
Vogel Vilmos, gyógyszerész segéd, Hergentheimné unokaöccse . . . . . Szendrei M.
Winkelmann . . . . . Balassa J.
Max, fia . . . . . Tompa K.
Keszler Rihard, utazó Winkelmann üzletében Gál Gyula.
Dr. Vosinszky, igazgató-tanitó . . . . . Tóth Elek.

Kezdete 7 órakor.

IDEGENEK NÉVSORA.

— Deczember 2. —

Fehér Kereszt szálloda: Dr. Hasáno János ügyvéd, Gräffenberg.

Vass szálloda: Steinfeld Károly kereskedő, Bécs. Fried Jakab kereskedő, Budapest. Weil Miksa kereskedő, Bécs. Werner Mór kereskedő, Bécs. Langer S. kereskedő, Bécs. Biskó József kereskedő, Bécs. Falk Frigyes kereskedő, Bécs. Hell Zsigmond kereskedő, Budapest. Kohn Dávid kereskedő, Déva. Falk Adolf kereskedő, Debreczen. Grosz Manó kereskedő, Brünn. Ditrói Gyula földbirtokos, Nagyvárad.

Nádor szálloda: Metzger Ferencz jegyző, Gyerok.

Felelős szerkesztő: **Vass Géza.**

NYILTTÉR.*

Nagy szállitmány

érkezett

valódi persianer, astrachan és sealskin

divatos felöltőkben.

1237 *Probst Károly és társai.*

Morgenstern Gyula

Arad, Kölcsey-utcza 9. sz. a.

fogászati-műtermében

ugy egyes **müfogakat,** mint egész **fogsorokat**

jutányos áron

jótállás mellett készit.

Javitások (Reparatur) egy óra alatt készittetik. 1085

* Az ezen rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a szerk.

Mezőgazdasági és mezőrendőrségi törvény.

— A vármegye közönségének figyelmébe. —

A mező-gazdaságról és mező rendőrségről szóló 1894. XII. t. cz. 6. fejezete a faiskolákról és fásitásokról következő rendelkezéseket tartalmazza.

43. §.

A községek kötelesek, a határ kiterjedésében és a befásitandó utak és területekben mért, de legalább egy negyed kataszteri hold nagyságu kellően berendezett faiskolát fenntartani.

A mely községekben fa iskola még nem volna, köteles a község a fa iskolát a jelen törvény életbe léptetése után egy év alatt, alkalmas helyen kijelölni és annak a szükséges kellékekkel leendő ellátása iránt intézkedni.

Mennyiben mentheték fel egyes községek a faiskola területének kijelölése és a fa iskola berendezése alól, vagy mely esetekben szövetkezhet több szomszédos község egy faiskola létesitésére és fenntartására azt a törvényhatóság határozza meg.

44. §.

A községi fa iskola létesitéséről, és kezeléséről valamint az utakra és közhelyekre kiültetett fák gondozásáról a községi elöljáróság intézkedik.

A fa iskola kezelésénél, ha arra külön szakértő közeg nem alkalmaztatik, méltányos dijjazás mellett a néptanitó bizható meg.

45. §.

A faiskola kezelője köteles, a községi tankötelés gyermekeket, a vallás és közoktatásügyi minister által a földmivelésügyi miniszterrel egyetértőleg kiadandó utasitás és tanterv szerint a fatenyésztésben gyakorlatilag oktatni.

46. §.

A törvényhatóság szabályrendelettel állapitja meg, hogy a vidéken legjobban diszlő fa és gyümölcs fajokból a községi faiskolákból melyek tenyésztettnek és hogy mindenütt hol a szeder fa tenyésztésre ugy a talaj mint az éghajlati viszonyok alkalmasak a szederfa tenyésztésre különös gond fordittassék stb.

47. §.

A faiskolákból nyert csemeték első sorban — a futó homok megkötésére továbbá a meredekebb partok, szakadások biztositására és megvédésére azután pedig a közutak, utczák, terek és növények termelésére alkalmatlan más területek valamint a község tulajdonát kepező legelők befásitására szolgálnak.

A község által nem igényelt csemetéket az elöljáróság a községi lakosoknak mérsékelt áron eladhatja és pedig első sorban azoknak kik a csemetéket a fent jelzett ültetésekre használják. Ezen igények kielégitése után a felesleges csemeték szabadon áruba bocsájthatók.

49. §.

Mely utak minő határidő alatt fásitassanak be, továbbá hogy a fák bizonyos utaknál az uttestre, vagy azon kivül és egymástól minő távolságra ültettessenek s milyen fa nemek ültetendők az összes utakra tehát az állam utakra nézve is — a törvény hatóságok határozzák meg.

A most ismertetett törvényczikk idézett rendelkezéseire vonatkozólag kiadott végrehajtási rendelet következő utasitásokat tartalmazza:

Szükséges megjelölni azon községeket, amelyek a faiskola tartás alól fölmenthetők, illetve a melyek más községekkel együtt létesithetnek faiskolát és ezek jegyzékét a törvényhatósági közgyüléshez határozat hozatal véget felterjeszteni.

A közutak befásitására vonatkozó határozmányok megállapitásánál figyelemmel kell lenni a következőkre:

1-szor a fák oly karban tartandók és nyesésük akként eszközlendő, hogy az ut mentén esetleg fenn álló távirda és távbeszélő készülékeket ne érintsék. Ezen kötelezettség azt terheli a kit a fák fentartásának kötelezettssége illet.

2-ik. A közutak mentén a fasorok ültetésénél ügyelni kell arra, hogy egyik fa ne az ut másik oldalán lévő fával, hanem a fák közötti tér közepénél legyen átellenben.

3-szor. A fák koronájának a földszinétől való magasságát a szabályrendeletben meg kell állapitani. — Ezen magasság gyümölcsfáknál $2^2/_{10}$ méterben, erdei fáknál 2·5 méterben állapitható meg.

4-szer. Az egymás mellé ültetett 2 fa koronája között legalább is a kifejlett korona szélességének megfelelő szabadtér hagyandó.

5-ször. A fáknak az ut közlekedésére használt részétől való távolsága állami és törvényhatósági utaknál lehetőleg akként állapitandó meg, hogy azok az ut patkán, az ut széltől minteg 30 crm.-nyire legyenek.

A törvényczikk és a minist. utasitás folytán készitendő lévén egy megyei szabályrendelet; a vármegye hatósága részéről a következő szabályrendelet javaslat dolgoztatott ki:

Szabályrendeleti javaslat.

A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. XI. t. cz.-nek a faiskolákra és fásitásokra vonatkozó VI. fejezetében foglalt intézkedések végrehajtása tárgyában

1. §.

Minden község, mely jegyzői székhelyel bir, s melyben még községi faiskola nem volna köteles az 1895. év folyamán egy legalább 600 □-öl területü faiskolát kihasitani s jelen szabályrendelet határo mányai szerint kezelni.

A jegyzői székhelylyel nem biró községek a faiskola berendezési kötelezettség alól ideiglenesen felmentettnek, kötelesek azonban a majdan berendezendő községi faiskola czéljaira szükséges minimalis 400 □-ölnyi területett kijelölni és további rendelkezésig a majdan létesitendő községi faiskola czéljaira hasznositani s a jövedelmet külön községi faiskola alapként kezelni.

A jegyzői székhelyeken kivül létesitendő ilyen faiskolák tekintetében a szerzendő tapasztalatokhoz képest az egyes községek esetleges csopartositása mellett a törvényhatóság később fog intézkedni.

2. §.

Ezen községi faiskolák rendszeres kezelése s általában az 1894. XII. t. cz, VI. fejezetében foglalt intézkedések végrehajtása czéljából a törvényhatóság

1. Aradon egy minta faiskolát létesit,
2. Egy központi faiskola felügyelői állást, továbbá:
3. Járási faiskola felügyelői és
4. Községi faiskola kezelői állásokat szervez.

3. §.

Ezen létesitendő szervezet hivatása lesz a fa és gyümölcstenyésztést különös tekintettel a szederfa tenyésztésre, a vármegye területén minek szélesebb körben meghonositani, továbbá a futóhomok megkötésére vizmosásos helyek valamint kopár területek befásitására a futó homok megkötésére, a meredekebb partok és szakadások biztositására s megvédésére, azután pedig a közutak, utczák, terek és növények termelésére alkalmatlan más területek, valamint a községek tulajdonát képező legelők befásitására szolgáló csemeték előállitásáról s ezek beültetéséről gondoskodni, s végre a tanköteles gyermekeknek. a fatenyésztésben való gyakorlati oktatásait eszközölni.

4. §.

A 2-ik szakasz 1-ső pontja szerint Aradon felállitandó központi mintafaiskola a faiskola czéljaira alkalmas és legalább egy hektár területen létesitendő s a vármegye éghajlati és talajviszonyainak megfelelő minden gyümölcs és haszonfacsemetékből, valamint házi ipari czélokra alkalmas növényekből megfelelő anyatelepekkel kell birnia, az okszerü szőlőmüvelés, nemkülönben a kivitelre alkalmas egyébb kertészeti termékekből is megfelelő mintatáblákkal kell ellátva lennie.

A központi mintatelep a vármegye területén levő községi faiskolák részére a szükséges anyafákat nemes galyakat, magvakat dijtalanul köteles kiszolgáltatni.

A fennmaradó termékek a vármegye alispánja által meghatározott árban elárusithatók.

A központi telepen a méhészet és selyemhernyó tenyésztés, valamint a kosárfonás tanulmányozhatása czéljából, megfelelő mintatelepek létesitendők.

A központi minta telep berendezéséhez és fenntartásához szükséges összegeket a vármegye alispánja az előlegesen megállapitott költség előirányzat keretén belül utalványozza.

A telep jövedelme a kert fentartására, tisztajövedelme pedig a megyei utalap javára esik.

5. §

A szervezendő központi faiskola felügyelői állás szakképzettségére, kötelezettségére, kötelezettségeire hatáskörére és fizetésbeli javadálmára vonatkozólag megállapittatik:

a) hogy a központi faiskola felügyelőnek polgári vagy elemi népiskolai tanképesitő oklevél mellett igazolt gazdasági és kertészeti képzettséggel is kell birnia;

b) hogy a központi felügyelő tanitói pályázati felhivás utján a vármegye törvényhatóságai bi ottsága élelfogytiglen megválasztja. A megválasztott központi felügyelő tanitó, az országos tanitói nyugdijintézet kötelékébe belépni, illetőleg abban megmaradni köteles.

A központi felügyelő tanitói fegyelmi szempontból az 1876. évi XXVIII. t.-cz. intézkedései alá esik.

c) a központi felügyelő tanitó kötelessége a nagyméltóságu vallás- és közoktatási m. kir. miniszter urnak 1894. évi október hó 23-án 205-tel szám alatt kiadott utasitásában foglaltaknak megfelelőleg a fatenyésztésnek a népiskolákban való rendszeres tanitását szervezni, azt vezetni és ellenőrizni, továbbá a községi faiskolák tervszerü berendezését és kezelését intézni és vezetni, a központi mintakertet be rendezni és arra felügyelni, a központi mintakertben méhészeti és selyemtenyésztési mntatelepet létesiteni. Köteles továbbá a megye területén levő és jegyzői székhelylyel biró községeket évenkint legalább egyszer meglátogatni azokban a járási felügyelők és az egyes faiskola kezelők müködését a faiskolák állapotát, az iskolákban előirt tanitásbeli eredményeket valamint a közutak közterek és egyéb befásitásokra alkalmas területek befásitását ellenőrizni s mindezen eljárásról félévenkint a vármegye alispánjához az utakat érdeklőleg pedig külön az aradi m. kir. államépitészeti hivatalhoz jelentést tenni.

d) a központi felügyelő tanitó közszolgálati ügyekben a járási főszolgabirákkal és községi elöljáróságokkal valamint a járási felügyelőkkel községi faiskola kezelőkkel és utmesterekkel hivatalosan levelezni az 1894. évi XII. t. cz. és az ezen t.-cz.-re vonatkozó kormány rendeletekben foglalt intézkedések végrehajtása érdekében utmutatásokat adni illetőleg fölvilágositó jelentéseket beküvánni és hivatalos müködése közben azok segélyét és támogatását igénybe venni jogosult.

e) A központi felügyelő tanitó rendes évi fizetés a vármegye pénztárából előleges havi részletekben utalványozandó rendes évi 800 frt, szabad lakás, vagy évnegyedes előleges részletekben kifizetendő rendes évi 200 frt lakpénz. A központi mintatelep évi tiszta jövedelmének 25%-a a központi felügyelő tanitót illeti.

A központi felügyelő tanitó uti naplót vezet, a melyben a teljesitett látogatást az illető községi előljáróság igazolja.

Az előlegesen bemutatott utiterv alapján a vármegye alispánja a megye pénztárából községenkint 3 frt utiköltséget utalványozhat: A hivatalos körut befejezte után az utinapló az előlegezett utiköltség elszámolása czéljából, a vármegye alispánjához bemutatandó.

6. §.

Az előbbi szakaszban megszabott szervezettel biró központi felügyelő-tanitói álláson kivül a vármegye közönsége minden főszolgabirói járás területére egy járási faiskola felügyelőt alkalmaz. A mennyiben a kérdéses felügyelői állással kapcsolatos teendők végzésére minden egyes járásban alkalmas egyén található nem volna, két vagy több járás és egy felügyelő hatásköre alá helyezhető.

A néptanitók már hivatásuknál fogva is kötelesek lévén fatenyésztéssel foglalkozni, a járási felügyelői teendőkkel, első sorban néptanitók bizandók meg.

A járási faiskola felügyelők javadalmazása a felügyelet alatt álló faiskolák mindegyikének minden egyes látogatása után 3 frt.

Miután pedig minden egyes faiskola, évenkint kétszer látogatandó meg, tehát minden egyes faiskola után évenkint 6 frt.

A járási felügyelő a székhelyen levő faiskolának kezelője is, a mely szolgálatáért a 8. §-ban megszabott fizetésbeli járandóságokat külön élvezi.

A járási felügyelő a faiskolák látogatása alkalmával egyik jegyzői székhelytől a legközelebbi jegyzői székhelyig ingyenes fuvarban részesül.

A járási felügyelő a községi faiskola meglátogatása után a látogatás teljesitését az illető községi előljáróság vagy körjegyzőség által a felügyelő utinaplójában igazoltatja s napidiját nyugtatvány ellenében az illető község pénztárából azonnal felveszi. Ezen intézkedés következtében, minden egyes község, mely ezen szabályrendelet alapján faiskola tartására kötelezve van már az 1896. évi költség előirányzatában 6 frtig felvenni tartozik.

A mennyiben pedig ezen szabályrendelet alapján két vagy több község közösen tartenn egy faiskolát, az illető községek a szóban levő 6 frt költséget állami adójuk arányában közösen viselik.

A járási faiskola felügyelők kötelessége:

a) A hatáskörébe tartozó községek faiskoláit a központi felügyelő tanitótól vett részletes utasitás szerint évenkint kétszer és pedig tavaszszal azon czélból, hogy a szükséges munkálatokat elrendelje és őszszel szeptember hóban, hogy az általa elrendelt munkálatok végrehajtásáról tudomást szerezzen, megvizsgálni.

b) a faiskolák állapotáról minden egyes látogatás után a központi felügyelőhöz tüzetes jelentést tenni.

c) A faiskola kezelőknek elméleti és gyakorlati utmutatást adni, a fatenyésztés tanitását, ugy a mindennapi, mint a vasárnapi iskolában meghallgatni — szükség esetén minta előadásokat tartani és az alábbiakban foglalt intézkedések végrehajtását ellenőrizni.

A járási faiskola felügyelőket a vármegye alispánja nevezi ki s bocsátja el.

7. §.

A jelen szabályrendelet 1. §-a értelmében a jegyzői székhelylyel biró községekben kihasitandó, szabályszerüen bekeritendő, kuttal és valamelyik községi cseléd, mint felvigyázó részére lakhelylyel is ellátandó községi faiskolák a központi faiskola tanitó felügyelő által, az illető községi képviselőtestület meghallgatásával adott utasitás szerint oly módon veendők müvelés alá, hogy a kert termékei az 1894. évi XII. t. cz. VI. fejezetében s jelen szabályrendelet 3. §-ában megnevezett czélokra megfelelő mennyiségü haszon és gyümölcsfa csemetéket szolgáltassanak, a községben levő tankötelles gyermekeknek a fatenyésztésben megfelelő ismereteket közvetitsenek, ezeknek, valamint a község összes lakosságának a méhészetre és selyemhernyótenyésztésre, mint a telepek által tanitást és buzditást nyujtsanak.

A községi faiskolák fenntartási költségei az illető községet terhelik, továbbá köteles a község előfizetni valamely a magyar nyelvü kertészeti szakközlönye.

A községi faiskola berendezésével és megmunkálásával járó költségekről, valamint a faiskolából közczélokra kiszolgáltatott csemeték mennyiségéről nemkülönben a netalán elárusitott kerti termékek jövedelméről a községi képviselőtestületek évenkint költségelőirányzatot és számadást szerkeszteni, s ezeket járási felügyelő utján a központi felügyelőkhöz a megszabott időben bemutatni tartoznak.

8. §.

A községi faiskolák közvetlen kezelése, vezetése és felügyelete mindazon községekben, melyekben községi iskolák vannak, a községi tanitóra vagy tanitók egyikére, mig azon községekben, melyekben községi iskola nincsen, valamelyik okleveles és végleges minőségben alkalmazott s kertészeti jártassággal biró felekezeti tanitóra bizandó. A megbizást a kózségi képviselőtestület eszközli.

A megbizott tanitó köteles a faiskolát a központi felügyelő, illetőleg ennek utján a járási felügyelő utasitása szerint berendeztetni és müveltetni.

A méhészetre és selyemhernyótenyésztésre mintatelepet állitani, a községben levő összes, 10 életévüket meghaladó tankötelesek a Nagyméltóságu vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter urnak 1894. évi október hó 23-án 2051. eln. sz. alatt kiadott utasitás értelmében a fatenyésztésben elméletileg és gyakorlatilag oktatni.

A községi faiskolakezelőt állásától, a községi képviselőtestület menti fel; de indokolt esetben felmentheti a főszolgabiró is, miről azonban az állás betöltése végett a községi képviselőtestületet értesiteni tartozik.

A faiskolakezelők évi rendes fizetése mindazon községekben, a melyek jegyzői székhelylyel birnak és a lakosok száma a kétezret meg nem haladja: negyven frt, a 2000-et meghaladó akossal biró községekben minden további szász lakos után külön két frt. A kert tiszta jövedelmének $^1/_4$ része a faiskola kezelőtanitót illeti.

A faiskolakezelő készpenzbeli fizetését a község pénztárából negyedévi utólagos részletekben a község pénztárából nyeri.

A mennyiben a központi felügyelő a községi faiskolák kezelésével megbizottak szakismeretének bővitése czéljából tanfolyamok tartását látná szükségesnek, ezen tanfolyamokon a berendelt faiskola kezelők a megyei alispán által esetől esetre megállapitandó és az illető község által viselendő ellátási átalány élvezete mellett megjelenni tartoznak.

Azon faiskolakezelők, a kik hat éven át a reájuk bizott faiskolánál minden irányban és tekintetben mintaszerü eredményeket értek el, a részükre ezen szabályrendeletben megállapitott rendes évi fizetés álladóan biztosittatik, ugy hogy ezen fizetésbeli javadalom is a tanitók nyugdij igény meghatalmazásánál is alapul vétetik.

9. §.

Az ezen szabályrendelet 5. §-a értelmében szervezendő központi felügyelői állás javadalma, valamint a 4. §. értelmében létszsitendő központi mintatelep berendezési és fentartási költségei a megyei utalapból, a 6. §. értelmében szervezendő járási felügyelők napidijai, valamint a községi faiskolakezelők rendes évi javadalma, ugy a községi faiskolák berendezési és fentartási költségeit az 1894. évi XII. t.-cz. 101. §-ában megnevezett jövedelmek igénybevételével az illető községek fedezik.

10. §.

Oly községek, melyek eddig is tartottak fenn községi faiskolák vagy iskolai gyakorló kertet, az ügykezelés egyöntetüsége és az általános czél biztositása szempontjából, ezen szabályrendeletben foglaltakhoz alkalmazkodni tartoznak.

11. §.

Minden község, melynek a jelen szabályrendelet értelmében létesitett faiskolája van, köteles ezen időtől kezdve, melyben a faiskolában már kiültethető facsemeték vannak, három év alatt a község határán átvonuló közutakat ezen szabályrendeletnek megfelelően befásitani és pedig első sorban az állami és törvényhatósági közutakat és csak aztán a viczinális közlekedési utakat.

12. §.

A befásitás sorrendje a m. kir. állam épitészeti hivatal meghallgatása mellett a vármegye alispánja által évenkint rendeletileg állapittatik meg.

13. §.

A fák az ut árok külső szélétől számitva 50 cmt. és egymástól 30 méter távolságra ültetendők akként, hogy egyik fa se a másik oldalon levő fával, hanem a fák közti tér közepével legyen átellenben. Az ekként kiültetett fák védkarókkal ellátandók, esetleges tövissel keritendők be s ezek további gondozása a kiültetés második évétől kezdve oly közutakon, a hol utkaparók vannak alkalmazva, azok feladatát képezi. Az első évben azonban, midőn a kiültetett csemeték nagyobb ápolást igényelnek, az ezzel összekötött munkák teljesiétéről a községi előljáróság gondoskodni tartozik.

14. §.

A kiültetendő fanemekre vonatkozólag megállapittatik, hogy a selyemtenyésztés előmozditása czéljából, mindenütt, hol a szederfa (Momsalba) tenyésztésre a talaj és éghajlati viszonyok alkalmasak a közutak mellett szederfák ültetendők, a hegyi vidékeken azonban, hol a szederfák tenyésztése czélhoz nem vezetne az éghajlati viszonyoknak leginkább megfelelő beszterczei szilvafák ültetendők, más fanemek ültetése csak kivételesen az illető község indokolt kérelmére a vármegye alispánja által engedhető meg.

15. §.

A kiültetett fák aként csonkitandók hogy azok koronája a föld szinéről 3·5 méternél magasabb ne legyen: a szederfák rendszeres csonkitása legalyazása és a szederfalevelek leszedése tekintetében azonban a selyemtenyésztési kormánybiztos által kiadott és esetleg még kiadandó utasitások irányadók s a fák gondozásával megbizott közegek ezen utasitásokhoz kötelesek alkalmazkodni.

16. §.

Az út mellé kiültetett fák azon község tulajdonát képezik, mely község azokat ültette ennek folytán a kiszáradt kitört vagy tulidős és korhadt fáknak anyaga a községet illeti, tartozik azonban a fentebb emlitett okok miatt eltávolitandó fa helyett másikat ültetni és azt az ültetés első évében gondosan ápolni.

17. §.

A fák évenkénti nyeséséből és legalyazásából nyerendő galyfa anyag a nyesést és legalyázást teljesitő utkaparóé vagy utfenntartási közegé a ki azonban a nyesést és legalyazást csak közvetlen elő járóságától nyerendő utasitások szerint és megszabott időben eszközölheti.

Aradon, 1895. évi márczius 12.

Ezen közlött szabályrendelet-javaslat — volna tehát hivatva a faiskola ügyet előmozditani és a vármegye közönségét boldogitani. — Az adózó közönségét azonban, ugyszintén magának a faiskola ügynek is, jól felfogott érdeke megkivánja, hogy a javaslat jelenlegi szellemében és alakjában érvényre ne emelkedjék teljesen uj formában kerüljön tárgyalás alá.

Minden intézkedéstől megkivánhatjuk hogy a minő mértékben terheket ró, azon mértékben anyagilag is előnyös és gyakorlatilag kivihető legyen, különben annak létjogosultsága már eleve is megszünt. A közlött szabályrendelet ezen kellék hiányán kivül a mai rész gazdasági viszonyok között még szinekura állást is létesitene nagy költséggel, mely állás nélkül faiskolát helyesebben és észszerübben is lehet létesiteni: a tanitói intézmény tulságos figyelemre méltatásánál van szervezve mintha csak ennek érdekeit volna hivatva előmozditani — nem akarna ezen megjegyzéssel a tanitói intézmény érdemeikből a legcsekélyebbet is megvonni — és a gyakorlati kivihetőség terén kevés tapasztalatot árul el. A tervezett különféle jövedelmekkel kecsegtet de ezen jövedelmek mind képzeletiek ugyis papiroson maradnak, mert mindnyájan tisztában lehetünk, hogy — ha a faiskolák oly nagy számban létesittetnek és facsemeték akkora mennyiségben előállittatnak: a facsemeték értéke devaválódik, az előállott feleslegnél fogva minden faiskola fenntartó örülni fog, ha kinőtt csemetéit csak bárki ajándékba elfogadja. Minden községbe faiskolát létesiteni tökéletesen felesleges volna azon indoknál fogva is, mert a kopár

vizmosások, utak, legelők, hasznavehetetlen területek kötések befásitását rohamosan keresztül vinni pár év alatt lehetetlen és czél tévesztett nem csupán azok beültetését lévén okvetlen szükséges figyelembe venni, hanem az ültetvények fenntartását is. A mi társadalmi és éghajlati viszonyaiknál fogva a fiatal csemeték annyi ápolást, gondozást és örzést igényeinek, hogy a fásitásokat rövid pár év alatt eszközölnünk nem csak nem lehet, de nem is szabad, hanem évek hosszu során át fokozatosan kell azt végrehajtanunk a mely idő alatt pedig a csoportositott községek faiskolái és képesek lesznek megkivánt mennyiségben facsemetét előállitani még pedig sokkal előnyősebben és anyagi haszonnal.

A javaslat különös sulyt fektet az iskolákon való szakoktatásra, mire azonban maga a törvény is inkább csak czéloz, és ezen szempont ból óhajtana községenként 400—600 □-ölnyi faiskolát létesiteni és fentartani. Az óhaj azonban czéltévesztett, nem egy megyei szabályrendelet keretébe hanem tanügyi rendeletek sorába való és a vármegye már akkor is eleget tesz, ha a községeket azok nagysaga szerint 60—100 □ ölnagyságu faiskolák kihasitására kötelezi, mely faiskolák elég nagyok arra, hogy a gyermekekbe a fa ápolása, nevelése, és oltalma iránti érzék beoltassék. Ezen faiskoláknak fölállitása a községeknek csekély megterhelésével lehetséges gondozását és takaritását a tanitó a növendékekkel teljesitve minden költség nélkül megfelel azon kivánalomnak is melyet a szakoktatás iránt támaszthatunk.

A faiskolák kezelésével megbizott tanitóknak rendes állandó fizetést adni, mint a javaslat tervezi nem kell, hanen ambicziójuk folyton ébren tartása nekik rendeltessék a faiskola tisztajövedelmének egy része, mely jövedelem főleg a illetőnek munkásságától függ és a mely jövedelem elő áll az által, hogy az igénybe vett csemeték törvényhatóságilag megállapitott egységárban lesznek az egyesek a községek és a törvényhatóság által a faiskoláknak megtéritendők.

A többször emlittet selyemhernyó tenyésztés és méhészet kérdése is a tanügyi alkotás keretébe nem megyei szabályrendeletbe való és e tekintetben a vármegye csak kötelezheti a községeket, hogy az utczákon, tereken, legelőkön és hasznavehetetlen területeken, de nem az utak mentén szedett fákat ültessenek, illetőleg a faiskolákban ilyeneket neveljenek. Egyéb követelményt maga a törvényczikk sem tartalmaz.

Vármegyénknek vannak járási mezőgazdasági bizottságai, van megyei mezőgazgasági bizottsága, mig teendőket ruháznánk ezekre ha nem birnánk reájuk a faiskolák felügyeletét. Szükségtelenek tehát a járási faiskola felügyelők, szükségtelen a drága 1000 frtos központi felügyelő. Végezzék a felügyeletet a járási mezőgazdasági bizottságnak mint a leghivatottabb közegek, melyek a tenyész állat vizsgálatok alkalmával a vizsgálatott legczélszerübben megejthetik. — Az előadottak után egy egyszerübb, czélszerübb a követelményeknek inkább megfelelő javasat volna a következő javaslat mely egyuttal azon álláspontra helyezkedik, hogy a vármegye élén törvényadta jogával és tunyomólag több község által közösen fennrartott faiskolák létesitését mozditsák elő.

Szabályrendelet.

A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. XII. t. cz. értelmében a faiskolák szervezése tárgyában.

1. §.

Aradvármegye minden járásában az illető járási és a megyei mezőgazdasági bizottságok meghallgatásánál az alispán által kijelölendő községekben fanevelés czéljából 800 □ öl, tanügyi oktatás czéljából 80 □ öl területig meghatározható nagyságban, 1896. év végéig faiskolák létesitendők melyek ezen szabály rendelet határozmánya és az ezután adandó utasitások szerint kezelendők, a faiskolák létesitésére több községek is csoportosithatók és tanügyi oktatás czéljából csak azon községekben rendelendő el, hol községi fa iskola nem létesül.

2. §.

A külön faiskola berendezésére utasitott község faiskoláját saját költségén tartozik berendezni és fentartani, mig a közös faiskola tartására utasitott községek a faiskolának utasitott terület értéket egyszersmindenkorra megváltván, a csoportositott községek a faiskola fentartásáról. állami adójuk arányában gondoskodnak. A faiskola fenrartása annak jövedelméből eszközlendő és az igénybe vett fák a törvényhatóság által meghatározandó egység árban a községnek megtéritendők.

3. §.

A faiskola berendezéséről és fentartásáról az elöljáróság gondoskodik és megbizást ad annak kezelésére. Kezeléssel és gondozással a községi, vagy valamely felekezeti tanitó és megbizható, ki jutalmul a tiszta jövedelem ötven százalekát élvezi, a kezelésről számadást vezetni és ezt évenkent az elöljáróságnak beterjeszteni köteles. A számadás helyes vezetéséről az elöljáróság évközben is meggyőződni tartozik. — A faiskola kezelője a kapot utasitásokat betartani köteles.

4. §.

A faiskolák kezelésének felügyeletével az illető járási mezőgazdasági bizottságok bizatnak meg, melyek a faiskolákat évenként legalább egyszer meglátogatni és a tapasztalt rendetlenségről az alispánnak jelentést tenni tartoznak, ki a rendetlenség megszüntetéséről intézkedik. A bizottságok nem hivatalbeli tagjai a vármegyei utalapból napidijjat és kilometer pénzt élvezhetnek, melyet a járási főszolgabió utalványoz.

5. §.

A faiskolák keritéssel, kuttal és kézi szerszámokkol látandók el és bennük az alispán által az illető járás mezőgazdasági esetleg a megyei bizottság meghallgatásánál külön megállapitott, a vidék talaj és éghajlati viszonyainak legjobban megfelelő fanemek és pedig fele részben gyümölcs, fele részben egyébb fanemek tenyésztendők. Minden faiskolában legyen akácz, szeder, kőris, avar és gleditsia.

6. §.

A községek tartoznak jelen szabályrendelet jóváhagyásától számitott tiz év alatt husz méternél szélesebb utczáikat köztereiket, községi közlekedő utaikat ha egy sorban is beültetni, és az idő közben kipusztultakat pótolni. Az utczák és közterek lehetőleg szederfával ültetendők be. A kiültetet fák az állatok rongálásai ellen tövissel nagy karóval megvédendő és az első két évben száraz időben hetenkint legalább kétszer megöntözendők.

7. §.

Községenként 3 tagu fásitóbizottságok szervezendők, kiknek feladata a fásitásra javaslatott adni, a gondozást ellenőrizni és a rajta ért rongálókat a község elöljáróságnak bejelenteni.

8. §.

A törvényhatósági utvonalak befásitása a megyei nagy államépitészeti hivatal hivatása, mely a szükséges fákat azon községi faiskolából tartozik beszerezni, mely az illető befásitandó helyhez legközelebb esik és ezt a megállapitott egységáron a megyei utalap terhére szerzi be. Az igy kiültetett fák az utkaparók és utmesterek felügyelete alá rendeltetnek, kik az épen tartásért felelősek, az adandó utasitások szerint gondozni, tisztogatni és a kipusztultakat pótolni tartoznak.

9. §.

A fák ültetésénél ügyelendő, hogy a sorban a fa ne az ut másik oldalán levő fával, hanem a fák közötti térközepével kerüljön átellenben. A fa koronája a földszintől gümölcs fánál 2·2, erdei fánál 2·5 méternyire legyen. Állami és törvényhatósági utaknál a fa az utpatkán az utszéltől 30 ctm.-nyire ültetendő: A fák nyesése akként eszközlendő, hogy az ut mentén esetleg a távirda és távbeszélő készülékeket ne érintsék.

A szederfák rendszeres csonkitása legalyazása, levelek szedése a selyem tenyésztési kormánybiztos által kiadott utasitások szerint eszközlendő.

10. §.

A kiültetett fák a kiültető községek tulajdonát, a törvényhatósági utak mellé ültetettek a vármegye tulajdonát képezik. A kiültetés minősége szerint a tu idős nagy elkorhadt fák az illető községnek vagy a vármegyének, illetőleg jutalmul a felügyelettel megbizott utkaparónak esnek javára, de mindkét esetben fiatalokkal pótlandók. Ugyanezen elv álljon a legalyazásból eredő galyfára nézve is.

Az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár forgalmi kimutatása 1895. nov. haváról.

I. Betételek.	
Álladék mult hó végén	frt 3.839,731.22
Betételek folyó hóban ..	„ 220,038.76
Összesen	frt 4.059,769.98
Visszafizetések folyó hóban	„ 161,768.67
alladék folyó hó végén	frt 3.898,001.81
II. Leszámitolás.	
Váltótárcza-álladék mult hó végén	frt 2.050,429.98
Leszámitolt váltók folyó hóban	„ 525,373.38
Összesen	frt 2.575,803.36
Bejárt váltók folyó hóban ..	„ 462,651.99
Váltótárcza-álladék folyó. hó végén	frt 2.113,151.87
III. Elölegezések kézi zálogokra.	
Álladék mult hó végén	frt 3.116.606,77
Elölegeztetett folyó hóban	„ 468,216.21
Összesen	frt 3.584,822.98
Bejárt elölegek folyó hóban ..	„ 324,156.13
alladék folyó hó végén ..	frt 3.260,666.85
IV. Jelzálogos kölcsönök.	
Alladék mult hó végén	frt 1.040359.70
Elölegeztetett folyó hóban	„ 17900.—
Összesen	frt 1.058,259.70
Törlesztetett folyó hóban ..	„ 8,450.32
Álladék folyó hó végén	frt 1.049,809.38
V. Pénztárforgalom.	
Alladék mult hó végén	frt 98,674.72
Bevételek folyó hóban ..	„ 1.235,654.50
Összesen	frt 1.334,329.22
Kiadások folyó hóban	„ 1.291,513.53
Pénztári álladék folyó hó végén ..	frt 42,815,69

Arad, 1895. nov. 30-án.

Az igazgatóság.

Az aradi ipar- és népbank forgalmi kimutatása 1895. évi nov. haváról.

Takarékpénztári betételek:	
Betét-maradvány mult hó végéről	frt 1.715,133.15
Folyó hóbani betét	frt 256.994.67
Osszesen	frt 1.972,127.82
Visszafizetett betét folyó hóban	frt 284,523.24
Betét-maradvány folyó hó végével	frt 1.687,604.58
Váltó-tárcza:	
Alladék mult hó végével	frt 106,628.11
Leszámitoltatott folyó hóban	frt 485,872.95
Osszesen	frt 1,552.140.06
Beváltatott és forgattatott	frt 557,703.05
Marad tárcza-álladék folyó hó végével	frt 994,437.01
Aradi hitelegylet:	
Álladék mult hó végével	frt 234,096.36
Folyó hóban adott kölcsönök	frt 3,540.—
Osszesen	frt 237,636.36
Törlesztetett folyó hóban	frt 4,369.—
Álladék folyó hó végével	frt 233,267.36
Elölegek kézizálogra:	
Álladék mult hó végével	frt 979,520.80
Folyó hóban uj elöleg adatott	frt 168,302.—
Osszesen	frt 1.147,822.80
Ebből visszafizettetett folyó hóban ..	frt 57,365.38
Álladék folyó hó végével	frt 1,090,457.42
Jelzálogkölcsönök:	
Álladék mult hó végével	frt 359,159.—
Uj elöleg folyó hóban	frt 265.—
Osszesen	frt 359.424.—
Visszafizettetett folyó hóban	frt 2.182.87
Alladék folyó hó végével	frt 357,241.13
Pénztár:	
Maradvány mult hó végével	frt 66,492.—
Bevétel folyó hóban	frt 1.963.826,40
Osszesen	frt 2030318.40.—
Kiadás folyó hóban	frt 1981859.—
Pénztármaradvány folyó hó végével ..	frt 48,459.40

Arad, 1895. nov. 30.

Az igazgatóság.

TÁVIRATOK.

Külső alakszerüségek a polgári házasságkötésnél.

Budapest, deczember 2. (Saj. tud. táv. A belügyminiszter — értesülésünk szerint — az összes törvényhatóságokhoz a következő körrendeletet intézte.

103374. sz. Tekintetes ur! Több oldalról felmerült kételyek és hozzám intézett panaszok alkalmából a polgári házasság megkötésénél a felektől megkövetelhető külső alakszerüségek tekintetében szükségesnek találom a következőket kijelenteni:

A házasság kihirdetésénél, megkötésénél és anyakönyvvezetésénél követendő eljárás tárgyában f. évi jun. hó 29-ikén 27273. I. M. szám alatt kibocsátott utasitás 67.§ a szerint: „A polgári tisztviselő a házasság kötésénél nemzeti szinü vállszalaggal és megfelelő tisztességes öltözetben, lehetőleg attilában megjelenni és egyszersmind ügyelni tartozik, hogy a házasságkötés ünnepélyességgel és jelentőségéhez illő komolysággal történjék. Nem szabad azonban oly magatartást tanusitania, mely a házasságkötést az egyházi összeadásnak igénybe vételétől visszatarthatná."

Az utasitás ezen rendelkezéséből folyólag kötelessége a házasságkötésnél közremüködő polgári tisztviselőnek szigoruan megkövetelni azt, hogy a házasulók és tanuik a polgári házasságkötés ünnepélyes jellegéhez méltó és viszonyaiknak megfelelő tisztességes ruházatban jelenjenek meg.

Viszont azonban nem szabad a polgári tisztviselőnek ezen követelményeken tulmenni.

Tilos nevezetesen megkövetelni vagy a házasságkötésnél való közremüködést attól tenni függővé, hogy a menyasszony menyasszonyi koszorut viseljen, avagy a házasulók, azok egyike vagy kiséretök az egyházi házasságra emlékeztető avagy általában szokásos jelvényeket használjanak, vagy bárminemü jelképes cselekményeket végezzenek.

Tilos továbbá megkövetelni, hogy a házasulók a házassági jogról szóló 1894. évi XXXI. t.-cz. 39. §-ában előirt két tanun kivül násznépet hozzanak magukkal. Minthogy azonban az id. t. cz 37 §. szerint a házasságkötés nyilvánosan történik, természetes dolog, hogy szántából a násznép is megjelenhet s a polgári tisztviselőnek a násznépet a megjelenéstől eltiltani nem szabad.

Felhivom Tekintetes Uraságodat, hogy ezen rendeletemet a polgári tisztviselőkkel, első sorban az anyakönyvvezetőkkel, szoros alkalmazkodás végett haladéktalanul közölje.

Budapesten stb. *Perczell s. k.*

—

Az iglói választó kerületből.

Budapest, deczember 2. (Saj. tud. táv.) Igróól távirják: Az iglói választókerület szabadelvüen gondolkozó közönsége egy több mint 250 választó által közzétett felhivás folytán a mai napon összegyülekezett hogy egyszt a megtámadott szabadelvüség védelmére jen, másrészt szeretett képviselőjének dr. Innich Aurélnak a képviselőséget a jövő választásoknál biztositsa. — Bár eddig minden megelőző választásnál a szervezkedés csak hány héttel a választás előtt történt, nehogy különben is sok társadalmi választfalhoz még ujabb választfal is járuljon, ez esetben a szervezkedést a néppárt veszélyes czélja és veszélyesebb eszközei tették szükségessé,

A lelkes meghivó folytán egy még lelkesebb és igen nagyszámu választó közönség gyülekezett egybe, mely az elhangzott önérzetes öntudatos szabadelvü felszólalások megtartatása után megalakult.

Ezen alakulás után a párt első sorban is irati uton adott kifejezést képviselője dr. Innich Aurél iránti törhetlen ragaszkodásának, mire nagy lelkesedéssel és örömmel vették tudomásul az 1848/49-iki szabadelvü párt részéről Ujágh Kálmán, merényi evangelikus lelkész és Zimmermann János igló tögymn. tanár személyére tett azon nyilatkozatot, hogy ők elveik fenntartása mellett e küzdelemben a szabadelvü párthoz csatlakoznak és e pártot a liberális eszme s ez eszmének jelenlegi képviselője az általuk is feltétlenül tisztelt dr Münnich Aurél érdekében minden tőlük telhető eszközzel támogatni fogják.

A pártértekezlet ezek után a leglelkesebb hangulatban szétoszlott.

A függetlenségi pártok „egyesülése«.

Budapest, decz. 2. (Saj. tud. táv.) Magasabb rangu komikum már az, amivé magát a függetlenségi pártok egyesülése lassankint kinövi. Az Ugron-párt legujabb követelése, hogy az ellenzék a kormánypárttal soha, semminő körülmények között paktumra ne lépjen, nyilvánvaló gyanusitás, amit a Justh-párt aligha fog szónélkül hagyni. A felelet azonban fog magában foglalni egy olyan mozzanatot is, amely egymagában elég arra, hogy Ugronék tüzet okádjanak. Justhék az Ugronék föltételét természetesen elfogadják, ami nekik annyival is könyebb, miután a kormánypárttal soha sem paktáltak. De viszont kivánni fogják azt, hogy a függetlenségi párt soha és semminemü tekintetben ne paktáljon egyetlen kiegyezési alapon álló párttal sem. Ez nemcsak a néppárttal, de a nemzeti párttal is lehetetlenné teszi a kokettirozást. Hogy aztán ezt a feltételt Ugronék magukévá teszik-e, arról már nehezebb beszélni. Aligha. Vagyis ugy áll az egyesülés, amint a hajlandóságok ismerete alapján megirtuk, már nem egyszer: aligha lesz belőle valami.

—

Komédiások.

Budapest, decz. 2. (Saj. tud. táv.) Lepsényi ma ide érkezett; Vajay néhány pappal többeket összetoborzott és a nyugati pályaudvarnál várták. A rendőrség a kocsiból kilépő Lepsényit átvitte az indulási oldalra s ott felültette fiakkerre, kérve, hogy a tüntetést elkerülendő, hajtasson haza. Lepsényi és Vajay ez ellen protestáltak, utóbb azonban engedtek és elhajtattak. Kaas az érkezési oldalról utánna szaladt a kocsinak és a bakra ült s visszahajtatott a pályaudvarra, hol kalapemelve éljenezte Lepsényit. A tömeg éljenzett, abzugolt; a rendőrség a tüntetőket eloszlatta. Délután a »Magyar Néplap« szerkesztőségében demonstráltak: itt Vajay dikcziózott az ablakból, de éttől a rendőrség eltiltotta, mert engedély nélkül tette. A szerkesztő kérésére végre a rendőrség a szerkesztőséget is kitisztitotta a vendégektől. Fővárosszerte kaczagnak az eseten.

—

Lahováry és a memorandisták.

Budapest, decz. 2. (Saj. tud. táv.) A romániai »Timpul« azon közleményével szemben, mely szerint Lahováry volt külügyminiszter azt mondta, hogy a memorandumperben elitéltek megkegyelmezése az ő közbelépésére történt, a Bud. Tud. a legilletékesebb helyről értesülve kijelenti, hogy ha ez való, akkor ez csak az ellenzékre jutott elkeseredett politikus kortesfogásának tekinthető, melyért azonban a jelenlegi román kormány felelőssé nem tehető.

—

Wekerle és a tőzsde.

Bécs, deczember 2. (Saját tud. táv.) Wekerle, mivel nagy veszteségeiről terjesztettek hirt ma nyilatkozatot tesz közé, melyben kijelenti, hogy a tőzsdén sohasem játszott.

—

A szoczialisták és a rendőrség.

Berlin decz. 2. (Saj. tud. távirata.) A szoczialdemokrata-párt elnöksége a rendőrfőnök rendelete következtében kijelenti, hogy működését egyelőre beszünteti, minélfogva a pártvezetőség további intézkedésig a szoczialdemokrata birodalmi gyülési csoportra, mint választott képviseletére száll át.

A szerb válaszfelirat.

Belgrád, deczember 2. (Saj. tud. táv.) A felirat, melyet holnap nyujtanak át a királynak, kifejezi a szkupstina örömét az összes hatalmakhoz való jó viszony fölött és azt a reményt, hogy a szultán a Törökországban élő szerbeknek vallási és tanitási szabadságát biztositani fogja és a kormánynak ez irányban való fáradozásáért köszönetet mond. A felirat köszönettel emlékszik meg továbbá az orosz kormánynak a konverzió alkalmából tanusitott előzékenységéről. A liberálisokkisebbségi felirati javaslatot terjesztettek elő.

—

Uralkodók találkozása.

London, deczember 2. (Saj. tud. táv.) Victoria angol királyné valószinüleg márczius hóban Nizzába utazik, ahol valószinüleg találkozni fog a magyar királylyal, akí az időtájt állitólag Cap. Szt.-Martinben fog időzni.

—

A madridi botrány.

Madrid, deczember 2. (Saj. tud. táv.) A madridi községtanács ügye jelentékeny dimensiókat ölt. Cabrirana marquis megjelent a vizsgálóbiró előtt és feljelentést tett Bos volt madridi polgármester és mostani közmunkaügyi miniszter ellen, kötelességszegés vétsége miatt. Bos egy interwiewolónak kijelentette, hogy felháborodással utasitja vissza a vádat és Cabrirana marquis ellen minden hatalmában álló eszközzel fel fog lépni. Bosnak holnap Granadába kellett volna utaznia, de lemondott az utazásról. Befogja adni lemondását hogy Cabriranát párbajra hivnassa ki. A madridi községtanács ügyében elhatározták, hogy az igazságszolgáltatásnak szabad folyást engednek. Hir szerint a mostani madridi polgármestert az egyik vádolt községtanácsos feljelentésére már perbe fogták.

—

A forrongó Törökország.

Konstantinápoly, decz. 2. (Saj. tud. táv.) A behivott 128 redif zsászlóalj közül jelenleg 110 van mozgósitva. A többi felszerelés hiányában akczióra képtelen. A felszereléssel Trapezuntba indult »Scherefressan« állami hajónak nyoma veszett.

Konstantinápoly, deczember 2. (Saj. tud. táv.) Currie angol nagykövet tegnapi két órai kihallgatása alkalmával a yemeni események is szóba kerültek. A második állomáshajók még elintézetlen kérdésében ugy a nagykövetek, mint a kabinet közt teljes egyetértés uralkodik abban, hogy ragaszkodnak a bebocsátásra vonatkozó fermánnak kiadásához. Török körökben azt a nézetet fejezik ki, hogy a párisi tengerszoros-egyezmény a második állomáshajókra vonatkozó jogot csak határozatlanul állapitja meg és a szultán jogosult e követelés megtagadására. Ennek daczára azt hiszik, hogy a hatalmak egyértelmü követelését végre is teljesitik. Naponként tartanak miniszteri tanácskozásokat a Yildiz-kioszkban. A bolgár exarchatos hir szerint a vidéki hatóságoknak a bolgár egyház közegeivel szemben, különösen a kossovoi kerületben tanusitott eljárása ellen a portánál panaszt szándékozik emelni.

Róma, deczember 2 (Saját tudositónk távirata.) A Stefani-ügynökségnek jelentik Romából mai kelettel: Az amerikai tengernagy Smyrnából engedélyt kért, hogy egy páncélos hajón Konstantinápolyba jöhessen a szultán látogatására; az engedélyt azonban nem adták meg neki. A portának a valikhoz intézett és a nagykövetekkel közölt utasitásban elrendeltetik, hogy a csapatok erélyesen járjanak el a rendzavarókkal szemben. De a külföldi alattvalókkal szemben tartózkodniok kell minden beavatkozástól, hogy a felszólalások elkerültessenek.

Hirdetmény.

A magyar osztálysorsjáték második osztályának huzása deczember 6-án kezdődik és deczember 14-éig tart. Vételsorsjegyek — a mig a készlet tart — és pedig:

egy egész sorsjegy 80 koronáért
egy tized sorsjegy 8 koronáért és
egy huszad sorsjegy 4 koronáért

az ismert elárusitóknál kaphatók, a kik egyszersmind mindennemű felvilágositással szolgálnak. Megrendelésekkel kérjük ezekhez (nem hozzánk) fordulni.

Budapest, 1895. november 1-én.

11. *Magyar Osztálysorsjáték Igazgatósága.*

Már

1895. Deczember 6—14-ig

ejtetik meg a

Magyar Osztály-Sorsjáték

Nagy

nyereményhuzása,

melyben **21,499** pénznyeremény kerül

4 millió 332.000 korona

összértékben kisorsolásra, többek között egy 600,000 koronás jutalom 400,000, 200,000, 100,000, 50,000 stb. stb. koronás nyereményekkel.

A legnagyobb nyeremény a legszerencsésebb esetben **Egy Millió korona.**

A sorsjegyek árai: 1 egész 40 frt. 1 tized 4 frt. 1 fél=5/10 20 frt. 1 huszad 2 frt.

(Portóért 5 kr., ajánlott levelekért 15 kr., nyeremény-jegyzékért 10 kr. fizetendő.)

Ajánlja és szétküldi postautalvány ellenében vagy utánvéttel is

Heintze Károly, főelárusitó,

Budapest, Szervita-tér 3. szám.

☞ Hogy a tisztelt közönség különböző számokból álló több sorsjegy birtokában nagyobb nyereménykilátásokhoz jusson, 5, vagy ennél több sorsjegy vásárlásánál a **legkülönfélébb számokat** állitom össze tetszés szerint egész, fél, tized és huszadokból. ☜

1093

Sürgöny-czim: **Lottoheintze Budapest.**

Aradon az **„Aradi Ipar- és Népbank“** pénzváltóüzletében és **Wallfisch Armin** bank- és váltó-üzletében.

Uj confectio üzlet!

A nagyérdemű hölgyközönség becses figyelmébe!

Értesitjük mély tisztelettel a nagyérdemü aradi, ugy mint a vidéki mélyen tisztelt hölgyközönséget, hogy a mai kor minden igényeinek megfelelő

női divat és confectio üzletet mellékelve női ruha készitési vállalattal megnyitottuk.

Nálunk készen kapható, valamint mérték szerint megrendelhető a legfinomabb, az összes női szükségletekben létező ugy felső, valamint kimenő női ruhák a legjutányosabb árak mellett kaphatók és megrendelhetők, ugymint:

gallérok, keppek, mantillok, bundák és szőrme áruk

a legelső párisi, bécsi és berlini modellek szerint.

Vidéki megrendeléseket pontosan mérték szerint eszközlünk.

A nagyérdemü hölgyközönség szives pártfogását kérve maradtunk

1203 kitünő tisztelettel

Rotschild és Klein.

Arad, Vörösmarty-utcza 2. sz. a.

Dr. Darányi-féle ház.

983/1895. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy az aradi kir. járásbiróság 21131/95. sz. végzése által Viktória takarék és hitelintézet javára Gross Károly és Benkő Kálmán aradi lakosok ellen 35 frt tőke, ennek 1895. évi május hó 18 napjától számitandó 6% kamatai és eddig összesen 34 frt 60 kr. perköltség követelés erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás utján le- és felültoglalt és 860 frtra becsült butorok és egyebek ifj. Klein Mór 50 frt, Kabdebó Lajos 100 frt, Novotny Lajos 28 frt 60 kr., Messer Salamon 65 frt, az aradi első takarékpénztár 55 frt és Fejér Gyula 51 frt 74 kr. követelése és járulékai erejéig is nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a 23445/1895. sz. kiküldetést rendelő végzés folytán a helyszinén vagyis Aradon Öz-utcza 27. és folytatólag Csiky Gergely-utcza 7. szám alatt leendő eszközlésére **1895. évi deczember hó 6-ik napjának délutáni 2 órája** határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fog.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ban megállapitott feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Aradon, 1895. évi november hó 24-ik napján.

Győrffy Arnold,

1236 kir. birósági végrehajtó.

21130/95.

Hirdetmény.

A nm. m. kir. belügyminister ur 81945/95 sz. a. kelt rendelete nyomán ezennel közhirré teszük, hogy lőfegyverek és lőszerek, valamint ezek alkatrészeinek Abyssiniába való kivitele tilos.

Ezen tilalom megszegése az 1879 évi XL. t. cz. 1. §-a értelmében kihágást képez s az ezt követő a lőfegyverek és lőszerek elkobzásán belül az 1879. évi XL t. cz. 34. §-a alapján egy hónapig terjedhető elzárással és 300 forintig terjedhető bénzbüntetéssel büntettetik.

Arad, 1895. szept. 28.

A városi tanács.

16385/1895. sz.

Haszonbérbeadási árverési hirdetmény.

Közhirré tétetik, hogy az aradi Marosparton levő s kincstári tulajdont képező Aczél-féle 2 sertéshizlalónak, mely két fedettől, tégla talaju udvar s fürösztőből áll, 1896. január 1-től kezdődő egy évre leendő bérbeadása végett az aradi kincstári jószágigazgatóságnál **1895. évi deczember hó 12-én** d. e. 9 órakor jóváhagyás fénntartásával zárt ajánlatok tárgyalásával egybekötött nyilvános szóbeli árverés fog tartatni, melyre haszonbérleni kivánók 10 % bánatbénzzel ellátva oly hozzáadással hivatnak meg, hogy a részletes haszonbéri feltételek alólirt igazgatóságnál megtekintketők. Kikiáltási haszonbér a két akolért évi 600 frt.

Aradon, 1895. november hó 28-án.

1235 **M. kir. államjószágigazgatóság.**

24551/1895.

Hirdetmény.

A nagymélt. m. kir. fölemivelésügyi Miniszteriumnak f. évi november 5-én 84262/95 sz. a. kelt rendelete alapján közhirré tesszük, hogy az alsó ausztriai csász. kir. helytartóság f. é. október hó 29-én 103089 sz. a. kelt hirdetménye szerint az Aradról származó sertések csakis kizárólag a «Productio Geselschaft der Wiener Fleiselcher» czimü szövetkezet is Ziegler József bécsi vágóhidjaira szállithatók ugyanazon feltételek mellett, mint a melyek a sertésvészszel fertőzött területekről származó sertések szállitása tekintetében érvényben vannak.

E feltételek a f. évi julius hó 7-én 44394, augusztus hó 24-én 60169. és szeptember 10-én 66273 sz. a. kiadott körrendeletekben 188,230 és 245 sz. állategészségügyi értesitőkben vannak közzé téve.

Az alsó ausztriai helytartóság előidézett kiadatmánye szerint továbbá, ha a ragadós száj és körömfájás miatt forgalmi korlátozások alá vett törvényhatóságokból származó sertéseken a «Productió Geselschaft» részére felállitott ideiglenes rakodán való kirakás alkalmával száj és körömfájásban beteg állat találtatnék, a szállitmány kizárólag csakis egész szövetkezet vágóhidjára szállitandó és élő állapotban Ziegler József telepére többé át nem vihetető.

Arad 1895. november 13.

A városi tanács.

24948/1895.

Hirdetmény.

A nagymélt. m. kir. belügyminiszteriumnak 95.001/05. sz. leirata alapján értesitjük a város közönségét, hogy az osztrák értékü 20 kros ezüst váltópénz, ugy szinte a négykrajczáros rézváltó-pénz az állami pénztáraknál és hivatalaknál már csak a folyó évi deczember 31-ig fogadtatik el és hogy deczember 31-ike után ezen pénznemek sem fizetés gyanánt sem anyagértékük megtéritése mellett az állami pénztárban többé elnem fogadtatnak, sem át nem váltatnak.

Arad 1895. november 16.

A városi tanács

25970/1895.

Hírdetmény

A nm. m. kir. földmivelésügyi Miniszteriumnak 90461/95 sz. a. kelt rendelete alapján közhirré tesszük, hogy a budapesti német császári főkonzulátus f. évi november hó 14-én 2738 sz. a. kelt közlése szerint a szarvasmarháknak osztrák monarchiából Baden városba való bevitele f. évi november hó 25-tól kezdve további intézkedésig megtiltatott.

Arad 1895. nov. 27

A városi tanács.

25971/1895

Pályázati hirdetmény

A nm. m. kir. honvédelmi Miniszteriumnak 68670/95 számu törvénye nyomán ezennel közhirré tétetik, hogy hábóru idején a hatonai élelmező tisztviselőkben beálló nagyobb szükséglet fedezhetése czéljából, és hogy a katonai élelmező szolgálatra alkalmas egyének a népfelkelésről szóló 1886 évi XX t. cz. 9-ik §-a népfelkelési utasitás 5 §. a értelmében már békében kijelölhetők legyenek: a népfelkelő kötelezettségében álló azon állampolgárok, kik népfelkelő kötelezettségüket háború élelmező tisztviselői minőségben óhajtják teljesiteni, olyan hadi szolgálatra már békében megfelelő kiképzést nyerhetnek, ha erre önként jelentkeznek. A felvételi feltételeket tartalmazó részletes polgári hirdetmény a városi levéltárban I. 57/1893 irattári jel alatt van elhelyezve, hol azt az érdekeltek betekinthetik.

Arad 1895. nov. 27

A városi tanács.

Az „Aradi nyomda részvénytársaság" könyvnyomdája.